

Український співаник

НОВЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАНО

Ціна 40 центів.

1915.

Накладом Руської Книгарні
850 Main St. Winnipeg, Man.

Д. Коломийчук
Український
співаник

НОВЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ

Ціна 40 центів.

1915.

Накладом Руської Книгарні

ГИМН АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Далека Ти, а близька нам
Кохана вітчино!
Як сонце з неба Твоїм ланам,
Ти світиш нам в одно.
Світи нам, вітчино, світи,
Кохана Україно,
Щоб знали ми, куди нам іти
У слухную годину —
У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

Як птахи ті, що їх пожар
Прогнав з під рідних стріх,
На перший поклик, хочаб з під хмар,
Ми злинемо до них.
Поклич нас, вітчино, поклич,
Кохана Україно!
Ми злетимо, як козацтво у Січ,
У слухную годину —
У бій, у бій -
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

Не даром ми тепер живем
У вітчизні свобод;
Ми знати будем як без ярем
Живе й росте народ.
Вставай лиш, вітчино, вставай
І нас клич, Україно,
Ми здивуем заморський наш край
У слухную годину —
У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

**Наша дума, наша пісня
Не вмире, не загине!
От де, люди, наша слава,
Слава України.**

Т. Шевченко

I. Патріотичні і політичні.

1.

Ще не вмерла Україна і слава і воля!
Ще нам, братя молодії, усміхнеться доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці;
Запануєм і ми, братя, у своїй сторонці.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

Наливайко, Залізник і Тарас Трясило
Кличуть нас ізза могил на святе діло.
Ізгадаймо славу смерть лицарства-козацтва,
Щоб не втратить марне нам свого юнацтва.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

Ой, Богдане, Богдане, славний наш гетьмане!
На щось віддав Україну Москалям поганим?!
Щоб вернути її честь ляжем головами,
Назовемся України вірними синами!
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

Наші братя славяни вже за зброю взялись,
Не діжде ніхто, щоби ми позаду остались.

Поеднаймось разом всі, братчики Славяни!
Нехай гинуть вороги, хай воля настане!
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

2.

Не пора, не пора, не пора
Москалеви й Ляхови служити!
Довершилась України кривда стара,
Нам пора для України жити!

Не пора, не пора, не пора
За драпіжників лить свою кров
І любити царя, що наш люд обдира,
Для України наша любов.

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Най пропаде незгоди проклята мара!
Під України еднаймось прапор!

Бо пора се великая есть!
У завзятій важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб славу і волю і честь
Рідний краю здобути Тобі!

3.

Ми гайдамаки, вічно однакі,
Ми проклинаєм пута і ярмо, —
Йшли діди на муки, підуть і правнуки,
За нарід всі жите свое дамо.

Доки сусіди нам людоїди,
Ми гайдамаки як були так е, —

Вже часи минули як м'я шиї гнули,
І кождий з нас жите за всіх дає.

Знай лютий враже, сотня поляже,
Тисяч натовість стане до борби, —
І з кайдан недолі до життя на волі,
Повстануть знов подоптані раби.

Наша присяга: правда, відвага.
Пімста за кривди люта і страшна, —
Во ми гайдамаки, местники однакі,
Що нам і смерть за правду не страшна...

4.

Вперед, вперед, сини родини!
Славетний день вже наступив.
Супроти нашої країни
Ворог злий прапор розпустив.
Чи вам не чуть які по селах
Усюди стони роздались?
На наших кривних, невеселих
Ворожі спіси піднялись!
До здруї громади!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Чого шука отсе ватага
Рабів обурених на вас?
Кого зляка' її зневага?
На кого пута ті? на нас!
На нас бездольні громадяни,
Хотять той сором нанести,

Щоб кинуть на нас знов кайдани
Та під неволю підвести.

До збруї, громадо!
Ставаймо у ряди,
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Ні, трепотіть ви, людоїди
І ви, ганебні зрадники!
Ось вже помсти час надійде
Знайдуть ся на вас местники!
Підіймуть ся і стар і молоде,
Не забракує юнаків, —
Навіють на серце вам холод
І потрощать вам всі кісточки.

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди,
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

О ти свята любов родини,
Ти нашу помсту уміцни!
Волю нашої України,
Її честь ти відборони!
Під нашим прапором побіда
Хай з'явить ся на поклик твій,
На вічні потім на нас літа
Свободи духом ти повій!

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди,
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

5.

Коли Україна борбу розпочала
За свої права, за свободу,
То в народі зраду кацапня кувала,
Шарила в народі незгоду.
О честь вам кацапські лайдаки
За ваші роздори шкідливі;
За зраду сухої діждетесь гиляки
Рублі не допоможуть цареві!

Наш народ не згине, побідити мусить
І сам не рядить в своїй хаті.
Всю гниль він кацапську здавить і придусить
У біій Українці завзяті,
А всіх Ефіяльтів в додатку
За підлість, за зраду, за хулу
Іх власні діти піплюють на Камчатку,
Щоби і сліду з них не було!

6.

Який то вітер шумно грає
Від Сяну, Прута до Карпат?
Яке то диво визирає
Із тих нужденних хлопських хат?
Гей-же враз, гей-же враз гукнемо
Аби й сліпі нас пізнали:

„Ми е ті, що вас всіх кормимо, —
За всіх вас терпимо, —
Ми руські хлопи радикали,
Що звергли темноти ярмо!“
Гей-же враз і т. д.

Ми ті, що гнули ся як лози,
Були покірні як вівця,
Котрим неволя, кров і сльози
Ще не доїхали кінця,
Гей-же враз і т. д.

Ми ті оферми, ті рекрути,
Гарматне мясо на війну,
Ті, що їх кривди й голод лютий
Жене за море в чужину.
Гей-же враз і т. д.

Ми ті, котрим заперті двері,
Запертий до свободи шлях,
Ми маєм права на папері,
А обовязки на плечах.
Гей-же враз і т. д.

Та вже не довго тої муки!
Нам час не дати ся на глум:
Здіймуть ся дружні хлопські руки
І просвітліє хлопський ум!
Гей-же враз і т. д.

Ми хочем вчитись, поступати,
Бо кривда е сестрою тьми;
Для себе хочем працювати
І бути люди між людьми!
Гей-же враз і т. д.

А всіх, що явно або тайно
Нам ладять пута і ярем
Всіх дармоїдів радикально
Ми з свого краю виметем!
Гей-же враз і т. д.

7.

Шалійте, шалійте, скажені кати !
Годуйте шпiонiв, будуйте тюрми!
До бою сто тисяч поборників стане,
Пiрвем, пiрвем, пiрвем тi кайдани!
 За правду, за волю, ми станемо враз,
 Ланци нi багнети ве пострах на нас,
 Бо вольного духа не скути в кайдани.
 Бiда, бiда, бiда вам, тирани!

Робiтники духа! робiтникам всiм
Ми руки подаймо, на бiй iх ведiм,
Бо спiльна усiх нас злучила недоля:
I труд i пiт i крiв, — кнут, неволя!
 За правду, за волю i т. д.

Вiд краю до краю не громи гудуть,
Робiтників полки злученi iдуть.
I поклик рокоче: вставайте, народи,
Прийшла пора, пора, — день свободи!
 За правду, за волю i т. д.

Пiдвалини свiта валять ся старi,
Поблiдли нероби, дрожать опирi,
Бо зоря свободи вже сходить яксрава!
Для всiх, для всiх, для всiх рiвнi права:
 За правду, за волю i т. д.

I вольнi народи, як добрi брати
Плинуть до сонця, до щастя мети,
Розкуесь, двигнеть ся i наша родина;
Одна, сильна, вiльна Україна!
 За правду, за волю i т. д.

8.

Сміло, други! Не теряйте
Духа на страшную прю!
Відну країну спасайте,
Честь і свободу свою!

Як нам умерти прийдець ся
В сірих казармах, тюрмах—
Местник новий підійметь ся
В наших зболілих кістках!

Хай нас по тюрмах саджають,
Хай нас пробують вогнем,
Хай на Сибір засилають, —
Ми всі тортури знесем!

Як нам умерти прийдець ся
В сірих казармах, тюрмах —
Местник новий підійметь ся
В наших зболілих кістках!

9.

Кати навикли поливати
Україну кров'ю і слізма,
Але як прийде день одплати, —
Судити будемо їх ми!
Судити будемо їх ми!

Хай росте, хай гремить вільний спів,
Наш прапор пливе понад трони,
Він несе помсти грім, люду гнів,
І вільний він сіє сів,
А коліром увесь червоний:
На йому кров робітників!
На йому кров робітників!

Кати силкують ся кайдани
Іще міцнійшими зробить,
Та з тюрем усіх — руїна стане,
І тільки добре буде жить!
І тільки добре буде жить!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Вже лад старий схитнувся і пада,
Життя нове його змете, —
Робитиме гуртом громада
І все, що зробить,—спільне те!
І все, що зробить,—спільне те!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Гей, разом, братя, всі до бою,
Щоб думка всіх одна вела!
Де-ж найде хто такую зброю,
Щоб вільний люд зломить могла?
Щоб вільний люд зломить могла?
Хай росте, хай гремить і т. д.

Тиранів геть із глитаями!
Хай згине рабський світ старий!
Сотворим вільними руками
Нове життя і лад новий!
Нове життя і лад новий!
Хай росте, хай гремить і т. д.

10.

Не миритись милі братя,
А боротись нині нам,
Во шаліє кат завзятий,
Смерть голосить Русинам.

Гей! у бій ставаймо разом
Грудь при груди до ряду!
Кров, жите не жаль віддати
За народ і вітчину.

Гей у „Січи“ товариство!
Кличе сурма кошова,
Най воскресне Запорожців
Давна слава та грімка.

Разом, братя під прапор наш,
Най наш клич його веде;
Тільки смілі пут не знають,
Тільки смілих воля жде!

11.

Верховино, світку ти наш,
Гей, як у тебе так мило!
Як ігри від пливе тут час
Свобідно, шумно, весело:
Ой нема то, краю, краю, над ту Верховину,
Коби мені погуляти хоч одну годину.

З верха на верх, а з бору в бір,
З легкою в серці думкою; —
В чересі кріс, в руках топір,
Буяє легінь тобою:
Черемоше, Черемоше, чиста твоя вода,
Дівчинонько з Верховини, якаж твоя врода.

Літом цілим, би ніч, би день,
Хлопці буяють тут наші;
Свобідна тут вода, огонь,
Достатком ліса і пащі:

Задудніли сіромахи в полонині чути,
Як жеж тебе Верховино тяжко позабути.

Там пан не клав ланцюхом меж,
Чужий не станув стопою;
Буйная тут землі одеж,
Плекана піснев, росою:

А я тее дівча люблю, що біле як гуся,
Воно мене поцілує тільки оберну ся.

Не вабить нас баришів лєсть,
Коби лиш порох та цівка,
У Бога світ, у людий честь,
Та овець турма, сопівка!

Вже нам більше не задзвонять дзвони в Коломні,
Вже нас більше не погонять зо стричком на шиї.

Та коби пирс хребет із від
Та медвідь шибнув лісами;
Завіяв юг, заграв Бєскид,
Черемош гукнув скалами:

Ой на Кути дороженька, на Кути, на Кути,
Бувай любко здоровенька, бо іду в рекрути.

Там то брєнить тримбіти звук,
Щєбєчє, любо сопівка,
А як звіря завєє звук,
В чєлюсти плєнє му цівка.

Як зашумить коломийка, ватаг загуляє,
Чорнобриву дівчиноньку кругом обєртає.

12.

Родимий краю, село родимє!
Вас я витаю місця родимі!

Зелені ниви, ліси, могили!
Щасливі з вами дни ми уплили!

Мала хатино, стріхо старенька,
Мила родино, нене рідненька!
Вас повітати душа бажає,
Потіхи більшої в світі не має!

І ти керничко, свідку, любови!
Витай сестричко, витай ми знову!
Скажи ми правду, скажи святійшу,
Чи я ще знайду любов давнійшу?

13.

Тихий Дунаю, зелений гаю,
Видро текучий, в хвилі ревучий,
Вас я благаю, груди облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

Місяцю ясний, зірки прекрасні,
Божі очі з темної ночі,
Вас я благаю, груди облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

Орленьку сизий, соколе бистрий,
Що в вік на воли, в завидній доли,
Вас я благаю, груди облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

14.

Я в чужині загигаю,
По чужині блуджу;
За своєю родинною
Вілим світом нуджу.

Тут чужая сторононька,
Та люди чужії,
Не пристануть до серденька,
Хоч і не лихіі.

Най би які добрі були,
Все не свої рідні:
Я чужая чужениця
Межи ними бідний!

Ой по саду, винограду
Сумний пожожаю,
Із чужини до родини
Гадки посилаю.

Ой милая родинонько,
Чи мене згадаеш?
Домовая сторононько,
Як же ти ся маєш?

Всюди люди купочками
А я сиротою;
Всюди люди з іграшками
А я зо слезою.

Ні з ким мені поплакати,
Ні з ким потужити...
Ровступай ся синій Дунай,
Хоч би ся втопити.

Журба мене гризе нині,
Журба гризала вчора;
Ой хто не був на чужині,
Той не знає горя.

15.

Розвивай ся, ти високий дубе,
Весна красна буде!
Розпадуть ся пута віковії,
Прокинуть ся люде.

Розпадуть ся пута віковії
Тяжкії кайдани,
Непобіджена злими ворогами
Україна встане.

Встане славна мати Україна
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж до Сяна річки
Одна, нероздільна.

Щезнуть межі, що помежували
Чужі між собою,
Згорне мати до себе всі діти
Теплою рукою.

Дітиж мої, діти нещасливі,
Блудні сиротята,
Годіж бо вам в сусід на usługі
Свій вік коротати!

Піднімайтесь на святее діло,
На щирую дружбу,
Та щоби ви чесно послужили
Для матери службу.

Чи щез то ви мало наслужились
Москві і Ляхови?
Чи щез то ви мало наточились
Братерської крови?

Пора, діти, пора поглядіти
Для власної хати,
Щоб газдою а не слугою
Перед світом стати!

Розвивай ся, ти високий дубе
Весна красна буде!
Гей вставаймо, таєднаймо ся,
Українські люде!

Єднаймо ся, братаймо ся
В товариство чесне,
Най братерством, щирими трудами
Вкраїна воскресне!

16.

Дай нам Боже добрий час
Як у людий так у нас,
І в щасливу годину
Розвеселім родину:
Ой ну, ну, ой ну, ну,
Розвеселім родину!

В нас родина вся одна,
Ціла наша Русь свята,
Чи опанча, чи сердак,
Чи гуцул, чи подоляк:
Ой так, так, ой так, так,
Чи гуцул, чи подоляк.

Де Дніпро, де Сян і Прут,
Руські річеньки пливуть,
І від степів за Бескид
Всюди чесний руський рід.

Ой наш рід, руський рід,
Хоть підеш і за Бескид!
Най щезає вся біда,
Най жие нам свобода!
Руські люди, руський край,
Руська мова і звичай,
Ой наш край, руський край,
Руська мова і звичай!

17.

Гей! там дівтора руська йде!
Гей на переді стяг несе,
А краска стягу жовтий цвіт
На синім поли, як блакит!
А на прапорі тім скала,
А під скалою видно льва,
І клич, що грімко в бій зове:
За Русь Україну, хто живе!
Гей! як скала ся, ми тверді,
Поляжем в бою, не в ярмі!
Бо хоч слабі ще дівтаки,
Терпіти вчили нас батьки.
Як льви підемо в боротьбу
За України свободу!
І присягаєм: „Не спічнем,
Поки кайданів не порвем!“

18.

**Хто живий уставай, меч на плуг прокувай,
На Україну трубить Богдан!**

До борби, до борби кличе голос труби
Люд встає від Кавказу по Сян!

Наш народ великан на Ляха, Москаля
В бій піjde і поборе в борбі!
Від Кавказу по Сян українська земля,
Землю сю відберемо собі!

Від Кавказу по Сян лиш один буде Лан
Його власником нарід цілий —
Спільна праця і край, блисне воля і рай, —
України вінець золотий.

19.

Боже великий єдиний, Русь Україну храни,
Волі і світу проміння, Ти її осіни.
Світлом науки і знання, нас дітий просвіти,
В чистій любови до краю, Ти нас Боже зрости.
Молимоєь Боже єдиний, Русь Україну храни,
Всі свої ласки, щедроти, Ти на люд наш зверни
Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світа, щастя, дай Боже народу
І многая, многая літа!...

II. Січові і Сокільські.

1.

Гей! там на горі Січ іде,
Гей! малиновий стяг несе,
Гей! малиновий,
наше славне товариство
Гей! машерує раз, два, три!
Гей! на переді кошовий,
Гей! як той орел степовий і т. д.
Гей! а по заду осавул,
Гей! твердий хлопець як той мур і т. д.
Гей! а по боках четарі,
Гей! то сторожі вогневі і т. д.
Гей! отамане батьку наш,
Гей! веди батьку в перед нас і т. д.
Гей! не залле нас вражий вал,
Гей! бо з нас кожний радикал і т. д.
Гей! молод хлопче, позір май
Гей! та до Січи приставай — і т. д.
Гей! наша Січа дорога,
Гей! як та мати всім одна — і т. д.
Гей! повій вітре з синіх гір,
Гей! на прапор наш, на топір — і т. д.

Гей! повій вітре зі степів,
Гей! дай нам силу козаків і т. д.

Гей! дай нам силу й відвагу,
Гей! Україні на славу — і т. д.

2.

Соколи, Соколи, ставаймо в ряди!
Нас поклик „бодрімось“ взиває.
В здоровому тілі здорова душа,
Де сила, там воля витає.

Як славно бувало козацькі сини
Боролись до смерти-загину,
Боротись будемо Соколи всі ми,
За Русь за святу, Україну!

Лети-же, соколе, далеко в степи,
У гори, луги, та лимани,
Прапор наш сокільський високо неси,
Під ним най народ вільний стане.

Як славно бувало і т. д.

Разом-же, Соколи, ставаймо в ряди,
У бій за прапором, гей сміло,
До праці для неньки у вічні часи,
Несімо все душу і тіло.

Як славно бувало і т. д.

3.

Ой зацвила черемшина, з неї цвіт приупав,
Гей, гей! з неї цвіт приупав.

Машерують козаченьки, бо такий приказ впав,
Гей, гей! бо такий приказ впав.

Подиви ся моя мамо, тай у ту квартиру,
Спускає ся „Січ“ преславна з гори на долину.

А мій милий чорнобривий в сам перед ступає
І ясною булавою на всі боки махає.

За ним славне товариство, як той мак, як той мак,
Ніженьками вибиває в один такт, в один такт.

Межи ними пан хорунжий, хоругов як той цвіт,
За нев підуть козаченьки аж за море на край світ.

А преславний осавула чогось бров насупив,
І козацькі свої вуса аж за вуха закрутив.

Ой ти славний осавуло, не сумуй, не сумуй!
А із нами козаками погарцюй, погарцюй!

Ой, ти славний осавуло, не вдавай ся в тугу,
Вийде слава козацькая з Великого Лугу!

Лиш ставаймо, милі братя, в один ряд, в один ряд,
І наперед поступаймо, ані кроку назад!

Переймім ся, милі братя, братським духом новим,
І за наше право стіймо з вогнем в груди святим.

А пропадуть вороженьки, мов туман, мов туман,
І хлоп руський в своїй землі стане пан, стане пан.

І засяє нова зоря на весь край, на весь край
І від Тиси до Кубаня стане рай, стане рай!

4.

Гей, Січ іде,
Красен мак цвите!
Кому прикре наше діло,
Нам воно святе.

Гей Січ іде,
Топірцями брень!
Кому мила чорна пільма,
А нам ясний день.

Гей Січ іде,
Мов пчола гуде...
Разом руки, разом серця,
І гаразд буде.

Гей Січ іде,
Підківками брязь!
В нашій хаті наша воля,
А всім зайдам зась!

5.

Темна нічка над хатами,
Свище вітер конарями.
Пожар стріху продирає,
Вітер іскри розсіває!
Позір! Позір! Позір!

„Не лети вогню, високо,
Не стели ся так широко
Нашу працю забираеш,
Сірий попід нам лишаеш!“

Серце людям з болю рве ся,
Поломіль гуде сміє ся
Тай жене в чужі обори,
Жре стодоли і комори.

Ой, що тамки задзвезіло?
Та що тамки згомоніло?
То соколи в повнім кроці,
Світить їм топір при боці.

Швидко лізуть драбинками,
Розривають жар гаками,
Парить пожар руки, ноги,
Не вступаєть ся з дороги.

А вітри му помагають.
Димом очи набивають,
Димом очи набивають,
Головоньки розкидають.

„Трубка кличе, трубка каже,
Зможемо тя, лютий враже!
Ворога бють менші сили,
Що ся разом получили!“

Стали хлопці ланцухами,
Воду подають ведрами.
Сикавкою мечуть струю
В поломіль ту скаженую.

Струя скаче щораз више,
Поломіль паде все низше.
Впав вогонь вже загибає,
Соколятам ся кланяє:

„Перше міг я панувати,
Тепер мушу загигати,

Страшив все я гори доли,
Побідили мя Соколи!“

„Ми, Соколи, Русь бороним,
Від вогню її хороним,
Як вогонь нас не змагає,
Жаден ворог не злякає.

Наші руки, наші груди
Здусять вражу напасть всюди
Тай Русь Україну рідну
Зробим сильну і свободну!“

6.

У Січи! у Січи! гуртуймоє брати,
Най слава козацька востане,
Най клич наш побудить дрімучі хати,
Взиває зривати кайдани.

Боролись завзято колись то діди,
Кістками степи укривали,
В кітлах розжарених палились вони,
На палях у Турка конали.

До бою! до бою! зве поклик і нас,
Та не на рушниці, шаблюки.
Інакша днесь збруя, інакший бо час,
В нас збруя просвіти і злуки.

Доволі сварились колись то діди,
Пора нам еднати ся нині,
Лині в лучности сильні добудуть сини
І волі і щастя Вкраїві.

Гей хлопці молодці! як мур всі тверді,
Погляньте на ~~на~~ ~~оття~~ ~~в~~ наш там на горі:

„Усі за одного, оден за усіх!“
Сіє на нашім прапорі.

Доволі ходили в ярмах вже діди,
Доволі згинати нам синну,
Лиш смілим завзятем поставлять сини
Вільну, самостійну Україну!

7.

На вулиці сурма грає, (2 р.)
Гей! то Січ в похід виступає. (2 р.)
Пусти мене моя мати (2 р.)
Гей! та за Січев вандрувати (2 р.)
Буду тобі день орати,
День орати, день козити,
Гей! три дні ціпом молотити. (2 р.)
Літа' орел небесами (2 р.)
Гей! та над нами козаками (2 р.)
Гей! ти орле, ти соколе, (2 р.)
Гей! поведи нас в чисте поле. (2 р.)
За Русь нашу Україну, (2 р.)
Гей! мем боротись до загину. (2 р.)
Буйний вітер повіває (2 р.)
Гей! там Січ вправи відбуває. (2 р.)
А гаката подуріла, (2 р.)
Гей! як червоні ленти вздріла. (2 р.)
Ми ся братя не лякаймо, (2 р.)
Гей! в товариство ся еднаймо. (2 р.)
В товаристві тая сила, (2 р.)
Гей! що гакату ме дусила. (2 р.)

Не будем їх виганяти, (2 р.)

Гей! самі будуть утікати. (2 р.)

Руські хлопці радикали, (2 р.)

Гей! Січ козацьку заснували, (2 р.)

В кождім селі на підгірю (2 р.)

Гей! Наша слава ходить в пірю. (2 р.)

Кожний хлопець як та перла, (2 р.)

Гей! та співає „Ще не вмерла“ (2 р.)

8.

Гей пробуди ся батьку наш Дніпре,

Завяте в наших серцях най кріпше,

Розлий ся громом по всіх степах;

Ми йдем до бою в дружних рядах!

Пірвем кайдани і ті пута

Що нас в'язуть вже стільки літ;

Не здавить духа сила люта,

Хто „Сокіл“, той бодрись! в перід!

Віри прапор над нами сіяє,

Надія сили нам додає;

Любов нас всіх у ряди еднає,

А в бій Сокіл вже нас поведе!

Пірвем кайдани і т. д.

Гей! в гору серця, а грудь при груди,
Сокіл збирає нас у ряди.

Прийми Україно нашії труди,

Ворцям-витязям благослови!

Пірвем кайдани і т. д.

9.

Сурма грає в ряд ставай!
Червоніє ленти цвіт,
Позір молод хлопче май!
В право! в ліво! Січ в похід!

Машерують, піснь лунає,
Підймає в жилах кров,
В такт один всім серце грає,
Спільна думка морщить бров

Вють ся наче довгий змій,
Курень в похід! крок держи!
Мов герої йдуть на бій!
Та не крови не з людьми.

Як ударить дзвін в тривогу,
Як затліє стріха хат,
Линуть хлопці на підмогу
Чи там ворог чи там брат.

Наче в танець Січовик
У огнисту скаче піч,
Бо до жару з діда звик,
Бо страху не знає „Січ”.

А за труд свій за посвяту
Лаврів слави не беруть,
Бо найкращу дасть їм плату
Власне серце, власна груди.

10.

Поставали козаченьки
Довгими рядами,
Загреміли сурми, труби
На бій з ворогами.

А як ішли козаченьки
До славного бою,
Зашуміли всі прапори
Ім над головою!

А як в бій йшли волі слави
Славно добувати,
Присягали краще згинуть,
А стяг не віддати!

Присягали за Україну
Жите положити.
І кайдани ворожії
З матери здоймити!

Пішли в похід козаченьки
Тільки стяг ще мріє,
А за ними буйний вітер
По могилах віє.

11.

Наша Січ нам — рідна мати,
А убогий край — наш батько,
Ми придбать їм волі хочем
І освіти й сил богацько...

Наш народ братерство любить.
Вбогим він за оборонця,
Сповнен віри він святої
В царство правди, царство сонця!

12.

Гей молодь українська
Під прапором стає,
Спини люту бурю
На будуче глянь.

Насталь свого духа
І в огонь жени,
У бій за Україну
З ворогами йди.

Під стяг малиновий
У ряд січовий,
Ставай сміло й бодро
Хлопче молодий.

До Січи гуртуй ся
І у Січи будь.
За рідну Україну
Настав свою грудь.

Во лише у Січи
Ти правду знайдеш,
І сміливим кроком
Наперед пійдеш.

13.

Гей та вставаймо руськії люди,
З сну вікового будім ся,
Ліпше зітхнесь нам, гірше не буде,
На людей других дивім ся.

Встаньте старії, встаньте і діти,
Встань, хто українську кров має!

Годі в дрімоті й нині сидіти
Як нас весь світ висміває!...

Гей, вже полудне, сонце аж просить,
В полумях вся Русь святая...
Працю мужицьку вітер розносить,
Іскрами сипле й метася!...

Гей, та не даймо Руси горіти,
Рідну вратуймо хоч стріху,
Щоб нам зі встиду не паленіти
Всім ворогам на потіху...

Гей, та ратуймо власную долю
Маймо хоч дрібку сумління,
Щоб не конали в студени й болю
Ріднії нам покоління.

Можна вогонь ще братя вгасити
Лиш всі гуртуймось у „Січи”,
Хліба не будем тоді просити
І сміло всім глянем у вічі...

Шкода значная, хоч не така це,
Щоб нам її не відбити.
Будучність наша, заживем краще,
Тра лиш хотіти й робити...

Гей, розбудіть ся, в ряди ставаймо,
Хай з нас не бракне нікого,
„Січи” усюди та закладаймо
Воронім добра свого. —

14.

Нумо братя, поки час
Закладаймо Січ у нас!

Щоб і з нашого села
Всяка нужда утекла!

Щоб з села, щоб з села
Всяка нужда утекла!

Бо найкраспа нині річ
Закладати всюди Січ,

Перед нею має страх
Хитрий звір і гордий птах.

Ах, ах, ах, має страх
Хитрий звір і гордий птах!

Січ нам силу тіла дасть,
В своїй хаті свою власть,

На погибель ворогам
А на славу Русинам!

Ой, нам, нам! Ой нам, нам!
Невмиручим Русинам!

Січ хоронить від вогню
Руську хату і сімю,

І рознесе світла луч
Від Карпат аж поза Збруч.

Світла луч, світла луч
Від Карпат аж поза Збруч!

Січ розжене темноту,
Запануем там і ту,

Як лиш єдність злучить нас,
То настане волі час.

Бо вже час! Бо вже час,
Щоб настала воля в нас!

В нас є сила, лише спить,
Натерпілись ми досить:
Пробудім ю з сего сну,
А поборем всю біду!
Ой ду, ду! Ой ду, ду!
А поборем всю біду!

Най нас згорне всіх любов
Під Січову хоругов!
З нею підем і в огонь
В темну нічку, в білий день!
Гень, гень, гень! І в огонь!
В темну нічку, в білий день!

15.

Бють літаври гучні! Ясні сурми гремлять!
Іде Січ, грають полки як море!
Вуньчуки піднялись, хоругви шамотять...
Січ іде... Січ іде... Січ іде з Черногори —
Україна встає! Україна гуде —
Іде Січ і клекоче як море!

Довбуш трубить з верхів: Зруйнував цар нам Січ —
Ми втекли в сині гори з трубою...
Двісті літ спали ми — стрепенула ся ніч,
Ми зірвались і трубим: до бою!
Січ іде... Січ іде...

В нашій Січі давні Запорожці встають,
Голос труб кличе: в лави ставати!

Ми стаєм, в бій підем! Перші стріли гудуть,
Заревуть в Україні гармати!

Січ іде... Січ іде...

На нас дивлять ся всі: наш Хмельницький Богдан,
Дорошенко, Мазепа, Виговський...

Всі гетьмани за нас! всі криваві від ран

Гей кати! і ти, царю московський!

Січ іде... Січ іде... Січ іде з Чорногори,

Україна встає! Україна гуде...

Україна клекоче як море!...

16.

Ой там орав мужик край дороги,

В него воли сиві крутогори.

Крутогори сиві поганяє,

І такую собі піснь співає:

Гей! Ви мужичіє брата милі!

Що маєм робити сеї хвилі?

Розбив Москаль нашу „Січ“ єдину,

Узяв у неволю Україну.

Та є такі драби межі нами,

Що хотять робить нас Москалями!

Гей ви москвофіли ви кацапи,

Гей ви проклятуці рубльохапи!

Таж то чути всіми вже світами,

Що Москаль бе нарід нагайками,

Нашу рідну мову зневажає,

Тай ще нас хахлами називає.

Нехай враже серце страх стискає,
Бо в нас ще козацька кровця грає
Най по цілім світі ідуть вісти!
Що ми радикали-соціялісти!

17.

Горе приспало рідну хатину —
Неволя тисне руську родину —
Марш, марш! козаки всі враз —
Раз, два, три! вже бо слухний час!

Край посмутнів нащ, села завмерли,
А вороженьки духа нам сперли...
Марш, марш!...

Чи сліз гіреньких плисти муть ріки,
Чи вже пропали всі ми на віки?
Марш, марш!...

Гейже до праці: бурян полоти,
Горе-неволю нам побороти!
Марш, марш!...

Серцем боротись, ділом ділати,
А все прогнати ворога з хати:
Марш, марш!...

І запалити світло просвіти
Братнюю душу теплом ogrіти...
Марш, марш!

І укріпити єдності діло,
Стати всім разом як одно тіло...
Марш, марш!...

А як здобудем нову хатину
Тривай здорова руська родино!
Марш, марш!...

Рідна Вкраїно тривай здорова:
Наша задача уже готова!
Марш, марш...

18.

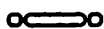
В кого стане сили і охоти,
В кого чесним жаром серце бе,
До борби за волю, до роботи
В Січ новітню з нами най стає.
У здоровім тілі дух могутний птах,
Підійме висеко волі стяг.

А хто по рабськи спину в низ хилає,
Хто ворожій силі йде під лад,
Для такого місця в нас не має,
Трус і зрадник підлий нам не брат.
Наше товариство не згинає пліч,
Вольна була й буде славна січ!

Сильні тілом, завзятущі духом
Викуємо племя молоде,
Що не впаде під катів обухом
І на службу зрадї не піде.
Розібе кайдани, відворожить тьму,
Верне Україні свободу!

III. Історичні.

1.

Гей на горі там женці жнуть;
А по під горою, по під зеленою, козаки йдуть.

А по переду Дорошенко:
Веде своє військо, веде запорожське хорошенко.

По середині пан хорунжий:
Під ним кониченько, під ним
[вороненький, грає дужий.

А по заду Сагайдачний;
Що проміняв жінку на тютюн
[та люльку, необачний!

Гей, верни ся Сагайдачний!
Возьми свою жінку, віддай
[тютюн-люльку, необачний!

Мені з жінков не возить ся;
А тютюн і люлька козаку в дорозі знадобить ся.

Гей, хто в лісі, озови ся;
Та викрешем вогню, та потягнем
[люльку, не жури ся!

2.

Ой Морозе, Морозенку, ти преславний козаче!
За тобою Морозенку, вся Україна плаче;
Не так тая Україна, як те гордее військо; —
Заплакала Морозиха йдучи рано на місто.

Здигали ю три козаки із замку ідучи:

„Перестань, Морозихо, по синї тужити.

Не плач, не плач, Морозихо, не плач, не жури ся.

Ходи в нами, з козаками, мед вина напий ся”.

„Ой пийте ви здоровенькі, та коли вам петь ся,

Коло моеї головоньки все лишенько веть ся.

— Чого-ж менї, мої брата, мед вино не петь ся;

Ой десь то мій Морозенко та з Ляхами беть ся!”

Ой з за гори, з за крутої військо виступає,

По сам перед Морозенко конем виграває;

Схилив, склонив головоньку коню на гривоньку

Віднаж моя головонька, чужа сторононька!

По під гору камінную покопані панці,

Ой зловили Морозенка в неділеньку в ранці,

Ой зловили Морозенка, рученьки звязали,

Ой, рученьки та звязали, до суду віддали.

Посадили Морозенка на жовтім пісочку,

Зняли, зняли з Морозенка шовкову сорочку;

Посадили Морозенка на крутій могилі,

Поглядає морозенко по всій Україні.

3.

Ой не гаразд, Запорожці, не гаразд вчинили,
Степ широкий, край веселий, та занастили!

Наступає чорна хмара і дощик із неба,

Зруйнували Запороже а не було треба!

Ой, чи гаразд, чи не гаразд, нічого робити,

Добре буде Запорожцям і під Турком жити.

Катерино, вража дочко, щож ти учинила?

Степ широкий, край веселий та занастила!

4.

Гей, не дивуйтеь добрії люди,
Що на Україні повстало!
Там за Дашевим під Сорокою
Множество Ляхів пропало.

Гей, Порєбийніє просить немного;—
Сімсот козаків з собою, —
Рубає мечем голови з плечий,
А решту топить водою.

Ой, пийте, Ляхи, води-калюжі,
Води болотняніі;
А що пивали на тій Україні
Вино та мєди ситніі, ..

Дивують панки, вражії синки, .
А що козаки вживають.
Вживають вони щуку, рибаху.
Ще й саламаху з водою.

Ой чи бач, Ляше, що пан Хмельницький
На Жовтім піску відбив ся?
Од нас, козаки, од нас, юнаки,
Ні один Ляшок не вкрив ся.

Ой, чи бач Ляше як козак пляше,
На сивім коню гуляє!
З мушкетом стане, аж серце вяне,
А Лях од жаху вмирає.

Ой, чи бач, Ляше, що по Случ наше,
По Костяную могилу,
Як не схотіли, забунтували,
Тай утерили Україну.

Ой, та зависли Ляшки, зависли,
Як чорна хмара на Вислі;
Не попустимо Ляхів із Польщі,
Та поки нашої житні.

Гей! ну, козаки, гей! та, у скоки,
Та заберімо ся в боки:
Загнали Ляшків геть аж за Вислу,
Не вернуть ся й за три роки...

5.

Ой, щож бо то та за ворон,
Що на морі кракає,
Ой, щож бо то за бурлака,
Що всіх бурлак збирає?

Збирайте ся, панове молодці
Та все народ молодий,
Тай підемо, панове молодці,
У той лісок Лебедин.

Ой, щож бо то, панове молодці,
Щось у хмаронці гуде?
Ой щось бо там, панове молодці,
За пригодонька буде.

Рости, рости, а клен дерево,
Рости в гору високо,
Поховали пана отамана
В сирю землю глибоко.

Рости, рости а клен дерево,
Рости в гору ще вище,
Поховали пана атамана
В сирю землю ще глибше.

6.

Де Дніпро наш котить хвилі, рве стрімкі пороги,
Там країна все зелена, славний край розлогий.
Там козацтво виростало, слави-волі добувало.
Україна, Україна, славний край козачий!

Там, де Чорне море грає, Бог, Дністер хвилюють,
Де шляхами, де степами чумаки вандрують.
Там за нарід і за віру ніс козак жите в офіру.
Україна, Україна славний край козачий!

Там була і Січ лицарська, там були гетьмани,
Їх затямив Дон і Кубань, тямлять їх лимани!
Перед ними у Стамбулі крив ся Турок в Едикулі.
Україна, Україна, славний край козачий,

І не стало Запорожа, вже нема гетьманів,
Над степами України чути звук кайданів.
І мов сонця двітка в полі воскресеня жде і волі
Україна, Україна, славний край козачий.

7.

Максим козак Залізняк,
Козак з Запорожа,
Як впіхав на Вкраїну,
Як повная рожа!

Зібрав війська сорок тисяч
В місті Жаботині,
Обступили город Умань
У одній годині.

Обступили город Умань,
Поробили шанці;
Як вдарили з семи гармат
У середу в ранці,

Як вдарили з семи гармат
У середу в ранці,
Накидали у годині
Ляхів повні шанці.

Не одна ляцька вдова
З города втікала;
Не одна бідна мати
Із дітьми працалась.

8.

Зажурилась Україна, що нігде прожити,
Гей витоптала орда кіньми маленькії діти!
Що малії витоптала, старі порубала,
Середущих постягала, у полон загнала!
Хто візьме її під руку при лихій годині,
Розшарпали її землю на дві половині
Розварили її діток на чотири часті,
Почорніла, помарніла з чужої напасти!

9.

Ой деж ваші, славні Запорожці
Золоті пістолі?
— Наші пістолі в царя на престолі
А ми у неволі!

Ой деж ваші, славні Запорожці
Золоті рушниці?

— Наші рушниці в царя у столиці
А ми й у темниці!

Ой деж ваше, славні Запорожці
Хоробре лицарство?

— Наше лицарство пропало для царства
З темного коварства!

Ой деж ваша, славні Запорожці
Та вольная воля?

— Наша воля по тім боці моря,
Така наша доля!

10.

Ой ішли наші славні Запорожці
Та понад Богом рікою,

Ой широкою та глибокою,
Гей та понад лиманами.

Ой а вже наші славні Запорожці
У великому жалю:

Ой не знали та поклонить ся,
Гей та котрому царю.

Ой уклонили ся тому турецькому,
А що під їм добре жити,

Тільки за одно та неприємно,
Гей, що на свого брата бити.

Ой пише Москаль лист до кошового:
„Ой ідїть до нас жити,

Що оддам землю та по прежнему,
Гей по Дністер, по границю“.

Ой брешеш, брешеш, превражий Москалю,
Гей ти хочеш обманити;
Ой як підем у твою землю,
Гей то будеш лоби голити.

Ой не бійте ся славні Запорожці,
Та цього нічого,
Щеж я в своєму білому царстві
Гей та не зрадив нікого.

Гей ужеж тії славні Запорожці
Та й невеселі стали,
Ой облягли їх, облягли Москалі,
Гей всіма сторонами.

Вражії пани, руські генерали,
Єретичії сини,
Край веселий, степ широкий
Гей, тай занапали.

Ой тече річка та й невеличка,
Та підливає кручі,
Заплакали Запорожці,
Гей та в Туреччину йдучи.

Летіла бомба з московського поля,
Та посеред Січи впала:
Ой хоч пропало славне Запорожжя,
Гей, та і не пропала слава!

11.

Ой з-за гори, з-за лимана
Вітер повіває,
Кругом Січі запорозькій
Москаль облягає.

Облягає Москаль Січу
Таборами стали,
Вони свого генерала
Три дні дожидали.

Шатнули ся по курінях
Запасу шукати,
А московська вся старшина
Церкви обдирати.

Та беруть срібло, беруть злото,
Ще й воскові свічі,
Зостаєть ся пан кошовий
З писарями в Січі.

„Ой устань Харку, устань батьку,
Просьять же нас люде,
Як станемо на границі,
По прежньому буде.

Як вийдемо на границю,
Та впросим царицю,
Щоб оддала степи вільні
По прежню границю“.

— „Та не на те я, вражі сини,
Москаля збрала,

Щоб степ добрий, край веселий
Назад завертала“.

„Ой устань Харку, устань батьку,
Щож ми наробили,
Що степ добрий, край веселий
Тай занастили !“

Та тече річка невеличка
Зпід білої кручі,
Заплакали Запорожці
Від цариці йдучи.

Встає хмара з-за лимана,
А другая з поля,
Заплакала Україна;
Така її доля.

12.

Вже більше літ двіста як козак в неволи
Ходить понад берег, викликує долі :

„Гей вийди, вийди із води,
Визволь мене серденько із біди“.

„Не вийду козаче, не вийду соколе,
Хоч радам не вийду, бом сама в неволи
Гей, у неволи у ярмі,
Під московським каравулом у тюрмі.

Мене молодую, козацькую долю
Запродали в тяжку московську неволю,
Гей у неволю, в кайдани,
Нерозумний ти гетьмане Богдане.

Із ратищ козацьких серпи поробили,
А списи, шаблюки в коси поломили.

Деж наші коні соколи,
Самі козаченьки як орли.

Коні ваші в плузі а козак за плугом.

Аж вітер сумує вганяючи лугом.
Гей ти, козаче, покинь плуг,
Тай на коня і на волю в луг“.

13.

У містечку Богуславку
Каньовського пана —
Там гуляла Бондарівна,
Як пишная пава.

Ой в містечку Богуславку
Сидить дівок купка,
Межи ними Бондарівна
Як сива голубка.

Прийшов до них пан Каньовський
Тай шапочку ізняв,
Обійняв він Бондарівну
Тай поцілував

Ой не годен пан Каньовський
Мене цілувати,
Тільки годен пан Каньовський
Мене роззувати.

Ой шепнули люди добрі
Бондарівні тихо:
„Тікай, тікай, Бондарівно,
Буде тобі лихо.“

Ой тікала Бондарівна
З високого мосту,
Самаж вона хорошая,
Хорошого росту.

Ой тікала Бондарівна
Помежи домами,
А за нею два жовнірі
З голими шаблями.

Ой повели Бондарівну
Помежи крамниці...
Прицілив ся пан Каньовський
З срібної рушниці.

„Ой чи хочеш, Бондарівно,
Ізо мною жити?
А чи волиш, Бондарівно,
В сирій землі гнити?“

„Ой волю я, пан Каньовський,
В сирій землі гнити
Ніж з тобою по неволі
На сім світі жити.“

Ой як тільки Бондарівна,
Та сее сказали,
Ой вистрілив пан Каньовський
Бондарівна впала.

Ой вдарив ся старий Бондар,
В стіну головою:
„Дочко-ж моя, Бондарівно,
Пропав я з тобою.“

Ой вдарили в усі дзвони,
Музики заграли,
А вже-ж дівку Бондарівну
На віки сховали.

14.

Ой, не Байда мед горілочку,
Та не день, не два, ані одну нічку (2)

Прийшов до него цар турецький:
Ой, щож ти робиш, Байдо молодецький? (2)

Ой, пю, царю, мед-горілочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку. (2)

Покинь Байдо та байдувати,
Сватай мою дочку, та йди царювати. (2)

Твоя дочка поганая,
Гей, твоя віра, віра проклятая! (2)

Ой, як крикне цар турецький,
Та на свої слуги, слуги молодецькі: (2)

Возьміть Байду та звяжіте,
Та й за ребро гаком, гаком зачепіте! (2)

Взяли Байду, та звязали,
Та й за ребро гаком, гаком зачіпали. (2)

Висить Байда на дубочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку. (2)

Прийшов до його цар турецький:
Ой, щож ти бачиш, Байдо молодецький? (2)

Бачу я, царю, два дубочки,
А на тих дубочках сидять голубочки. (2)

Позволь, царю, лучка зняти,
Тобі на вечерю голубочка вбити. (2)

Ой, як стрельнув Байда з лука
Та понав царя поміж самі вуха, (2)

А царицю в потилицю,
А цареву дочку в саму головочку. (2)

„Тобі царю в землі гнити,
Байді молодому мед-горілку пити!“ (2)

15.

Ой за гаєм, гаєм зелененьким,
Ой за лісом темненьким,
Ой там грає козак Нечай
А коником вороненьким.

Ой як візьме Нечай молоденький
А од брами до брами, —
Ой став класти та превражих Ляхів
Аж у чотири лави.

Ой як візьме Нечай молоденький
Та од башти до башти,
Ой став Ляхів та превражих синів
Як снопики класти.

Оглянеть ся Нечай молоденький
А на правее плече,
А уже в Ляхів та преворожих синів
Та кров річками тече.

Ой оглянув ся Нечай молоденький
Та на лівую руку, —
Не вискочить а Нечаїв кінь
Та із лядського трупу.

Ой спіткнув ся ж кінь гнідесенький
На дубову тичину,
Та взяв лядський король козака Нечая
А з коня за чуприну.

А деж тая та повная рожа,
А що по тичині в'єть ся?
Отсеж то той козак Нечай,
Що з Ляхами б'єть ся.

IV. Станові.

а) козацькі.

1.

Гей гук, мати, гук,
Та де козаки пють
І веселая та дороженька
Куда они ідуть,
Та куди-ж они ідуть,
Там бори гудуть;
Поперед себе вражих панів
Облавою пруть,
Зібрались они
Під рясні дуби;
Та й чекають атамана
На раду к собі.
Атаман іде
Як голуб гуде;
Та під білою та березою
Головку кладе.
Атамане наш!
Не дбаєш за нас;
Бо, бач наше товариство
Як розгардіяш?
Не сором тобі
Покидати нас?
І по дебрах сего ліса
Блукати без нас?

2.

Засвітали козаченьки
В похід з полуночі;
Заплакала Марусенька
Свої чорні очи.

„Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач не жури ся,
А за свого миленького
Богу помоли ся”.

Стоїть місяць над горою,
Та сонця не має,
Мати сина в дороженьку,
Слезно проважає.

„Пращай милий, мій синочку!
Та не забавляй ся!
За чотири неділеньки
До дому вертай ся!”

„Ой рад би я матусенько
Скорійше вернуть ся —
Та вже щось мій вороненький
В воротах піткнув ся.

Ой Бог знає, коли вернусь,
В якую годину;
Приймиж мою Марусеньку
За свою дитину!

Прийми її матусенько
Всі ми в Божій волі,
Бо хто знає, чи жив вернусь
Чи ляжу на поли?

Ой не плачте, не журіть ся
В тугу не вдавайтесь,
Заграв кінь мій вороненький
Назад сподівайтесь”.

3.

Ой, у полю жито
Копитами збито . . .
Під білою березою
Козаченька вбито.

Ой, убито, вбито
Затягнуто в жито,
Червоною китайкою
Личенько накрито.

Десь узялась мила,
Голубонька сиза,
Тай підняла китаечку
Тай заголосила.

Приходить другая,
Та вже не така,
Підняла китаечку
Тай поцілувала.

Приходить третя
Із нової хати —
Було б тобі, вражий сину,
Нас трох не кохати.

4.

Не жур мене, моя мати,
Бо я й сам журю ся:
Ой як вийду за ворота,
Від вітру валю ся,

Осідлаю кониченька,
Коня вороного, —
Нехай несе в чисте поле
Мене молодого!

В чистім полі тирса шумить,
Катран зеленіє,
В чистім полі своя воля,
Що й серце німіє.

Ой зійду я на могилу,
Гляну-подивлю ся...
Як згадаю про ту волю,
То й знов зажурю ся.

Про ту волю козацькую,
Що була минула,
Тепер вона як дитина
В повітку заснула...

Чи довго ще буде спати?
Нема тих, що будять. —
Зістали ся на сїм світі
Ті що світом нудять.

5.

Стоїть явір над водою,
В воду похилив ся:
На козака пригодонька
Козак зажурив ся.

Не хили ся явороньку,
Ти ще зелененький;
Не жури ся козаченьку,
Ти ще молоденький.

Не рад явір хилити ся —
Вода корінь мие;
Не рад козак журити ся —
Та серденько ние.

Ой поїхав в московщину
Тай там десь загинув...
Свою милу Україну
На віки покинув.

Казав собі насипати
Високу могилу,
Казав собі посадити
В головах каливу.

Будуть пташки прилітати
Калиночку їсти,
Будуть мені приносити
З України вісти.

6.

Ой запив козак, запив,
Ой та запив, загуляв ся,
А його кінь вороний
Та на стайні застояв ся.

„Ох і коню-ж мій, коню,
Та ти, коню вороненький,
Та коню-ж мій вороненький,
Товаришу мій вірненький!

Ой порадь мене коню,
Де ми будем ніч ночувати—
Де ми будем ніч ночувати.
Хто нам буде постіль слати““

— „Переночуем нічку
У вишневому садочку.
Переночуем другу
У темненькому лугу.

Переночуем третю
В чистім степу, край дороги.
Переночуем третю
В чистім степу, при дорозі,
Та на лютому морозі.

7.

Козак пана не знав з віка,
Він родив ся на степах;
Став ся штахом з чоловіка,
Бо зріс в кінських стременах.

Коли часом змучив ноги,
Під медведем в снігу спав;
То на кожний клик тревоги
Сотню татар навязав.

Довге море, темні гущі,
Чули голос: гура га!
Коли рідні діти пущі
Підлітали на врага.

У нас ворог не загостить,
Нам ворогом цілий мир;
Наша шабля не запостить
А все має свіжий жир.

Ми не любим довго жити,
Шаблі — сивий вус не знав;
Нам найлучше так кінчити
Як би лихий душу взяв.

8.

Ой, не стели ся хрещатий барвінку
Та по крутій горі;
Гей, не втішайтесь злії вороженьки
Та пригодонці моїй.

Во моя пригодонька козацькая врода,
Як та ранная роса;
Що вітер повіє сонечко пригріє,
Та і спаде вона вся.

Що вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде;
Так моя неслава, людська поговорка
Собі марно пропаде.

Наїхали пани й жида арендарі
Воли і вози забирають;
Гей беріть же ви всю худобоньку,
Не маю вам що казати.

А як жив буду, то все то здобуду,
Воли і вози покуплю;
Мережені ярма, тернові занози
Ще-ж би і сам я пороблю.

На людську славу й тую поговорку
Ще раз у Крим ізхожу;
Повні вози соли, повні мажі риби
Ще до дому привезу.

9.

Пою коня при Дунаю,
Тай думаю, тай думаю;
Коню карий, коню сивий.
Чом твій козак нещасливий.

І чому ж бо я нещасний,
Чим не козак, чим не красний
Чи мій палаш неострений,
Що світок мій засмучений.

Світ хороший, сонце гріє.
От заходить, вечере;
Нічка темна не видати,
А я з кіньми мушу спати.

Спав я нічку, спав я другу,
Годі знести серця тугу,
Гоя коню, гоя сивий,
Будь ти хоч мені жичливий.

Занеси мя, де я знаю,
Де калина в темнім гаю:
Там хатина малесенька,
Там дівчина милесенька.

Вийди, вийди моя зоре,
Вийди, вийди моя доле;
Коню карий, коню сивий;
Чи я й тепер нещасливий.

10.

Серед поля широкого
Дубець виростає:
Ой тим полем на воронім
Молодець гуляє.

Віють вітри, віють буйні,
Аж дуб похилив ся;
Скажи, скажи, козаченьку,
Куди ти пустив ся?

Чи ти їдеш в Туреччину
Християн визволяти,
Чи ти їдеш на Україну
Волі добувати?

Не піду я в Туреччину,
А на Україну:
Від могили до могили
Соколом полину.

Полину я, полину я —
До могил приляжу,
Батькам нашим всю тяженьку
Недолю розкажу.

Розкажу я наше горе
Наше лихоліте;
Тепер, скажу, сердечній,
Поблагословіте!

Поблагословіть! погуляєм
У чистому полі:
Не чужої ми бажаєм,
А своєї долі!

Не чужого ми бажаєм,
А свого то права;
Де полягла, там воскресне
Наша руськи слава!

11.

Гей козаче в імя Бога!
Вже голосить в церкві дзвін;
Кому милий дім, небога,
За проклятим на вздогін!
Гей козаче на врага
Гура га! гура га!

Тутки гори — а там став,
Ступай, ступай куда хоч;
Через воду можна в плав,
Через гору перескоч!
Далій хлопці на врага
Гура га! гура га!

В низ ратища, очи в шлях!
Нім западе мрачна ніч,
Нім ворогів схопиць страх,
Ще оточить юхи січ.
Далій, далій на врага
Гура га! гура га!

Низом списи, низом списи,
Бо вже танець ся начав;
Пропадете чорні біси,
Козак шаблю в руки взяв.
Козак летить на врага
Гура га! гура га!

12.

Ой біда, біда!
Чайці небозі,
Що вивела діток
При битій дорозі!
Киги! киги!
Злетівши в гору,
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Жито поспіло,
Діло приспіло!
Прийдуть женці жати!
Діток забирати.
Киги! киги!
Злетівши в гору
Треба втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Ой, чайка веть ся,
Крилами беть ся!
Чого-ж їй літати?
Чого ж їй кричати?
Киги! киги!
Злетівши в гору,
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Як їй не кричати?
Як їй не літати?

Дітки маленькі,
Она-ж їм мати!
Киги! киги!
Злетівши в гору,
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Ой діти, діти!
Де вас подіти?
Чи мені втопить ся?
Чи з горя убить ся?
Киги! киги!
Злетівши в гору
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

13.

Ой три літа, три неділі
Минуло ся на Україні.
Як козака Турки вбили,
Під явором положили.
Під явором зелененьким,
Лежить козак молоденький;
Його тіло почорніло
І від вітру пострупіло.
Над ним коник зажурился,
По коліна в землю вбив ся,
Не стій коню надімною,
Бачу-ж бо я щирість твою!
Віжи степом та гаями,
Долинами, байраками.

До моєї родиноньки,
До рідної дружиноньки!
Ой вийде брат — понурить ся,
Вийде мати — зажурить ся,
Вийде мила — порадіє,
Ставе, гляне тай зомліє.
А десь коню пана скинув,
Кажи-ж коню, чи не згинув?
Ой цить, мати, не жури ся,
Вже-ж бо твій син оженив ся,
Взяв він собі за жіночку
Та крутую могилочку.
Возьми мати піску жменю
Посій его на каменю —
Коли от той пісок зійде
Тоді твій син з війська вийде.

14.

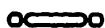
Ой на горі огонь горить,
А в долині козак лежить.
Накрив очі китайкою.
Заслугою козацькою.

Що в головах ворон краче,
А в ніженьках коник плаче.
„Та біжи, коню, дорогою,
Степовою, широкою,
Щоб Татари не піймали,
Сідлечка не здіймали,
Сідлечка золотого
З тебе, коня вороного.

Як прибіжиш під ворота,
Стукни, грякни біля плота, —
Вийде сестра — рознуздає,
Вийде мати — розпитає:
— Ой коню мій вороненький,
А деж мій син молоденький.
„Та не плач, мати не жури ся.
Та вже твій син оженив ся:
Та взяв собі паняночку,
В чистім полі земляночку.”

б) чумацькі.

1.

Гуляв чумак на риночку
Та й пив чумак горілочку,
Пропив воли, пропив вози
Пропив ярма, ще й занози, —
Все свое добро!

Прокинув ся чумак в ранці
Та полапав у гаманці.
Всі кишеньі вивертає,
Аж там гропий вже немає —
Ні за що гулять!

Ой піду я до шинкарки:
„Всип, шинкарко, хоч пів кварти!”
Шинкарочка к чорту дметь ся,
Ще й з чумаченька смієть ся,
Набор не дає!

Скинув чумак жупанину:
„Всип шинкарко четвертину!”
— „Ой не всиплю четвертину,
Добудь грошій хоч з полтину,
Тоді пий, гуляй.

Вийшов чумак на могилу,
Станув, глянув у долину:
Стоять воли, стоять вози,
Висять ярма, ще й занози
Не мое добро!

Ой піду у Молдаву,
Та сім год я погорюю;
Ой сім год я погорюю,
Воли й вози покуюю, —
Впяць буду чумак!

2.

Гей чумаче, чумаче!
В тебе личко козаче;
Чом не рано з Криму йдеш?
Всіх чумаків не ведеш?

„Ой я рано з Криму йду,
Всіх чумаченьків веду,
Нема лише одного,
Брата мого рідного.

Шукав, шукав, не знайшов,
Взяв заплату тай пішов;
Шукав, шукав, не знайшов
Запряг воли тай пішов.“ —

„Отамане батьку наш,
Порадь тепер хоч ти нас,
Що матимем робити,
Ой чим волів кормити?“ —

„Ой ще хлопці не біда,
Бо е в поли лобода:
Косіть, ломіть лободу,
Забувайте на біду!“

3.

Ой ходив чума́к сі́м рік по Криму,
Та не було пригодоньки ніколи йому.
Ой їхав чума́к з Криму до дому,
Сталась йому пригодонька за всю дорогу...
Сталась йому пригодонька не в день а в ночі:
Занедужав козаченько з Криму ідучи,
При широкій доріженці воли пасучи.
Ой упав чума́к, упав та й лежить, —
Ніхто в його не питає, що в його болять.
Ой болять в його серце й голова —
Помирає чумаченько, а роду нема!
Прийшов до його отаман його,
Бере його за рученьку, жалує його...
„Отамане мій, жалуй же мене;
Скидай кожух з мене та укрий мене;
Вери мої воли, вози, поховай мене!
Вери мое срібло, злато — поминай мене.“
Ой скинув чума́к свиту і кожух,
Припадає к сирій землі, теплий зводе дух...
Ой скинув чума́к з себе і кафтан:
Воли мої половіі, хто вам буде пан?“
Та вдарили зразу у великій дзвін:
Се-ж по тому чума́кови, що ходить на Дін!
Та вдарили зразу в дзвони уво всі:
Се-ж по тому чума́кови, що ходив по сіль!
Ой ішли воли та в вісьмерику:
Задзвонили в усі дзвони по тім чума́ку!
Ревнули воли у новім ярмі:
Поховали чумаченька в чужій стороні;
Ревнули воли. степом ідучи:
Поховали чумаченька з Криму ідучи!

4.

Ой у поли два явори, третій зелененький,
Та занедужав у дорозі чумак молоденький.
Чумак молоденький.

Та занедужав у дорозі, прийшлося помирати:
„Та прошу-ж, братця, всіх покірно, дайте
Даєте неньці знати. [неньці знати.

Та прошу-ж, братця, всіх покірно, дайте нень-
ці знати,

Та нехай вийде на границю чумака ховати.
Чумака ховати.”

„Тай о цеж тобі, мій синочку, тяжке, важке
житя,

Що не шанував отця і неньку, такеж тобі
Такеж тобі пуття.“ [пуття,

„Тай нагорни, ненько моя, високу могилу,
Тай посади, венько моя, червону калину,
Червону калину.

Тай почепи, ненько моя, червону хустину,
А щоб пішла вся славонька, на всю Україну,
На всю Україну.“

5.

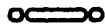
Ой по горах сніги лежать,
По лолинах води сходять,
А по шляхах маки цвітуть?
Тож не маки червоненькі
То чумаки молоденькі
Витим шляхом у Крим ідуть.
Гомін, гомін, по діброві

Туман поле покриває,
Мати сина прикликає:
„Вернись, сину до домоньку
Змию тобі головоньку!“
„А змий, мамо, сама собі,
Або моїй рідній сестрі;
Мене змиють дрібні дощі,
А розчешуть густі терни,
А висушить ясне сонце,
А розкуйдить буйний вітер!
 Пішов чумақ співаючи,
 Стара мати — ридаючи.

.

в.) бурлацькі.

1.

Ой наступила та чорна хмара,
Став дощ накрапати, —
Ой там збиралась бідна голота
До корчми гулять.
Пили горілку, пили наливку,
Ще й мед будем пить,
А хто з нас, братця, буде сміять ся,
Того будем бить.
Ой іде богач, ой іде дукач,
Насміхаєть ся:
„Ой за що, за що вража голота
Напиваєть ся?”
Ой беруть дуку за чуб, за руку,
Третий в шию бе:
„Ой, не йди туди, превражий сину,
Де голота це!”
Ой пішов дукач, ой пішов богач,
Не оглядав ся:
Він і третьому та заказував,
Щоб не сміяв ся.

2.

Журо-ж моя журу,
То то-с ми й журила,
Шо-с мя й молодого
З білих ніг звалила.

А я тії журі
Та не піддаю ся.
Піду до коршмоньки
Горівки наплю ся.

Прийшов я до коршми.
Кинув на стіл шапку:
Молода шинкарко,
Дай горівки квартиру:

Дай одну, другу
А потім третю.
Як ся й поміркую,
Виплю четверту.

Братя-ж мої братя,
Горівонька не ся,
Коло мого серця
Гадионька ве ся.

Бо то та гадина
Всьо поле злазила,
Коло мого серця
Гніздо си встелила.

Встелила си гніздо,
Схоче й зимувати,
Прийдесь молодому
З жалю умирати.

А й іди нетяго,
А й іди до дому,
Та звари вечеру
Мені молодому!

Прийшов я до дому,
Сміте по коліна
А моя нетяга
Лежить як відміна.

Прийшов я до дому,
Вечера при огни,
А моя нетяга
На постели стогне.

А вставай нетяго,
Давай обідати,
Скоро по обіді
Підем жито жати.

„Голова мя болить
Тай в боку мя коле,
Він віри не дає,
Каже ми йти в поле”.

Ой мав я нетяго,
Воли і корови,
Всьо пішло нетяго
На тоті дохтори.

Ой мав я нетяго
Стіжки й оборожки,
Всьо пішло нетяго
На тоті ворожки.

3.

Стоїть коршма над болотом (2) Геї, геї!
Та покрита околотом,
Я би її злотом побив,
Та що я в ній гроший пропив.

Ішов бурлак а з панщини,
Та повернув до коршмини.
Бурлак в коршмі напиває,
Господиня нарікає.

Господиня нарікає,
А господар усе лає,
„Й устань дочко, устань мати,
Дай бурлаку вечеряти!”

„ „Нема нічо вечеряти,
Такой лягай бурлак спати.
До порога головами,
Й а до стола тай ногами” ”.

Ой ще бурлак не вложив ся,
Вже господар пробудив ся.
„Ой час бурлак уставати,
На долину воли гнати”.

Ні вмивав ся, ні вгортав ся,
Не мав ходак, не вбував ся,
Не мав ходак, не вбував ся,
Не мав паса, не впасав ся.

Ой ще до дня три години,
Бурлак з воли на долині.
Чорна хмара наступає,
Дробен дощик покропляє.

Бурлак ніжки підношає,
Свою матір споминає:
„Мати ж моя чорнобрива,
На щось мене породила?”

Одногось мя сина мала,
Бурлаком есь мя назвала.
Понад річкусь мя носила,
Чомусь мене не втопила?"

4.

Ой нема то так нікому,
Як бурлаці молодому!
Гей! гей!

Як бурлаці молодому!

Бурлак робить, заробляє,
Піт му очи заливає.
Гей! гей!

Піт му очи заливає.

Заросив ся, забродив ся,
Де ти бурлак волочив ся!
Гей! гей!

Де ти бурлак волочив ся!

Яром, яром за товаром,
А лугами за волами.
Гей! гей!

А лугами за волами.

Прийшов бурлак та до хати:
„Дай хозяйко вечеряти!"
Гей! гей!

Дай хозяйко вечеряти.

Ні палила, ні гопила,
Вечеряти не варила;
Гей! гей!

Вечеряти не варила.

Лягай бурлак і так спати,
Бо нема що вечеряти.

Гей! гей!

Бо нема що вечеряти.

Ще й бурлака не послав ся
А хоз'яїн вже проспав ся.

Гей! гей!

А хоз'яїн вже проспав ся.

Вставай бурлак, годі спати;
Пора воли у степ гнати.

Гей! гей!

Пора воли у степ гнати!

Нема с'вити — не вдягав ся,
За волами поспішав ся.

Гей! гей!

За волами поспішав ся.

Пішов ярм за товаром
А лугами за волами.

Гей! гей!

А лугами за волами.

5.

Забіліли сніги, заболіло тіло,

Щей головонька!

Ніхто не заплаче по білому тілу,

По бурлацькому:

Ні отець, ні мати, ні брат, ні сестриця,

Ні жона його;

А тільки й заплаче по білому тілу

Товариш його.

— Прости-ж мене, брате, вірний товаришу
Може я й умру!
Зроби-ж мені, брате, вірний товаришу,
З клен-дерева труну;
Поховай мене, брате, вірний товаришу,
У вишневім саду,
У вишневім садочку, на жовтім пісочку,
Під рябиною.
Рости, рости, дерево, тонке та високе,
Кучерявее!
Та розпусти гілля з верху до коріня,
Лист до долоньку!
Укрий мое тіло бурлацькее, біле,
Ще й головоньку!
Та щоб мое тіло бурлацькее, біле,
Та й не чорніло,
Од ясного сонця, од буйного вітру
Та й не марніло! —

6.

Ой не шуми, луже, дібровою дуже:
Не завдавай серцю жалю, що як в чужім краю!
Ой я в чужім краю, як на пожарині:
Ніхто мене не пригорне при лихій годині:
Ой роблю я, роблю, робота ні за що,
Люде кажуть і говорять: „сирота ледащо!
Сирота ледащо, не хоче робити!
Ой оддати вражого сина у військо служити!”
Сирота втомив ся, на тин похилив ся,
Люде кажуть і говорять: „він мабуть упив ся!”
Ой піду я, піду на гору крутую,
Ой стану-ж я подивлю ся на річку биструю!

Ой річенька бистренька, на її дивлю ся,
Такі мене думки беруть — піду утоплю ся.
Не топи ся, козаченку: марне душу вгубим, —
Треба в нею в світі жити, хоч її не любиш.

г.) опришківські.

1.

Гей бретья опришки! долійте горівки!
До ватри прикиньте ще дров;
Настрійте ми горло голосом сопівки,
А я вам співати готов.

Безпечні ми, поки земля зелена
І листем вкриває ся ліс;
По гущах сплетених, за соснов зваленов
Там певно не знайде нас біс.

Як птицям небесним, так в скалах нам діри,
Спимо там спокійно до звїзд;
Як сумрак надійде на людей, на звіри,
Ми з наших вилазимо гнізд.

Тютюну принесем з угорської границі,
Дігнати нас трудно конем;
Одежі дістанем в жидівській крамниці,
А жида до дверні прибем.

Веселім ся братя, доки еще можем,
Не довго нам жити дадуть
Як сніги упадуть, головов наложим,
Не будем співати вже тут.

2.

Ой по-під гай зелененький (2), ходить Добуш
[молоденський.
На ніженьку налягає, топірцем ся підпирає,
[тай на хлопці накликає:

Ой ви хлопці, ви молодці, а сходіть ся разом
[д' купці,

Бо будемо раду мати, де підемо розбивати,
Щоби Кути не минути, до Косова повернути.

Тепер, хлопці, ідім спати, бо маємо рано встати;
Та вставайте всі раненько, убирайте ся борзенько
У постолі шкіряніі, у волоки шовкові.

Разом, хлопці, разом бігом, западають стежки
[снігом.

Ходіт, хлопці, ба й за мною, та й у гору і скалою,
Бо заїдемо та до Дзвінки, до Штефанової жінки.

„Ой, Добушу, ти пане наш, там пригода буде
[на нас!

„Ви на мене не вважайте, по дві кулі набивайте!
Станьте хлопці, під ворота, а я піду під віконце,
[ци спит мое любе серце.

„Ци спиш, серце, та ци чуєш, ци Добуша за-
(ночуєш?”

„Ой, я не спю, та все чую, бо вечероньку готую.

„Ци спиш, серце, та чи чуєш, ой, ци сама ти
(ночуєш?

„Ой, я не спю, та все чую, розбійника не зночую
А Штефана нема дома, ще вечера не готова;

Буде вона дуже пильна, всему світу буде дивна.

„Ци будеш ми отворяти, чи кажеш сі добувати?”

„Не кажу сі добувати і не піду отворяти.”

„Пусти, суко, враз до хати, щоб дверей не ви-
(валяти!”

„В мене двері тисовії, в мене замки сталєвовії.”

„Не допоможуть замки твої, як підложу плечі свої.”

„Сім літ сили закохати, мої двері вилупати!”

Взяв ся Добуш добувати, взяли замки відлітати.

Ой лиш двері та підхилив, а вже Дзвінка з пода
(стрілив, Добушеви в серце вцілив!

Не так в серце, в праве плече, а з лівого кров-
(ця тече.

„Ой, ти гицлю, ти Дзвінчуку, тось ти мя з'їв
(через суку!

„Треба було не гуляти, суці правди не казати.
Бо у суки тільки віри, як на бистрій воді піни”.

„Ой Добушу, Добущуку, чомусь не вбив тоту
(суку?”

„Як же я ї убити мав, коли я ї вірне кохав.”

„Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
(нас:

Ой куди ми не бували, та ми зради не видали,
А ту зрада ба й над нами, молодими легинями!”

„Ой, ви хлопці, ой ви мої, возьміт мене з хати тої;
Возьміт мене на топори, занесіт мя в Чорну Гору
В Чорну Гору занесіт мя, на дрібний мак посі-
(чіт мя,

Най ся Ляхи не збиткують, мое тіло не чвер-
(тують.

Сріблом-злотом поділіть ся, а самі вже розхо-
(діть ся,

Але не йдіть розбивати, людську кровцю про-
(ливати.

Людська кровця не водиця, проливати не го-
(дять ся.”

Вняли Ляхи, всіх забрали, назад руки повяза-
(ли, до коней поприпинали.

„Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
(нас!

Де-ж ми будем зимувати, тай літечко літувати?”

В Станіславі на риночку, в тяжких дубах, в зе-
(лізочку:
Там будете почувати, будут Німці тіло драти.

3.

Повернув я з Сибіру,
Та не маю долі:
Хоч, здаєть ся, не в кайданах } 2.
А всеж нема волі. }
Маю жінку, маю діти,
Та я їх не бачу...
Як згадаю про їх долю, } 2.
Сам гірко заплачу }
Зібрав собі славних хлопців, —
Щож кому до того?
Засідаєм при дорозі } 2.
Ждать подорожного. }
Чи хто їде, чи хто їде,
Так час нудно ждати,
Що не маю пристанища, } 2.
А ні своїй хати. }
Асесори, ісправники
За мною ганяють.
Вони людей більше вбили, } 2.
Ніж я гріхів маю. }
Зовуть мене розбійником
Кажуть, — розбиваю,
Щеж нікого я не вбив,) 2.
Бо сам душу маю.)
З багатого хоч и візьму,
Убогому даю.
А так гроші поділивши,) 2.
Гріха я не маю.)

За Сибіром сонце сходить,
Хлопці не з'являйте:
Ви на мене Кармелюка } 2.
Всю надію майте!

д.) побутові.

1.

Чорна ріля заорана, гей, гей!
Чорна ріля заорана
І кулями засіяна,
Білим тілом зволочена, гей, гей!
І кровю сполочена.

Лежить воїн на купиці, гей, гей!
Лежить воїн на {купиці,
Накрив очи червоною,
Червоною китайкою, гей, гей!
Накрив очи китайкою.

Ані трумни, ані ями, гей, гей!
Ані трумни, ані ями,
Ані батька, ані мати,
Ані кому зазвонити, гей, гей!
Ані кому зазвонити.

Звонять коні копитами, гей, гей!
Звонять коні копитами,
Товариші острогами,
Звонять коні копитами, гей, гей!
Товариші острогами.

Летить ворон з чужих сторон, гей, гей!
Летить ворон з чужих сторон,
На могилі усідає, —
Очи ему випиває, гей, гей!
Очи ему випиває.

Ходить мати гукаючи, гей, гей!
Ходить мати гукаючи,
Сина свого шукаючи.
Ой я твого сина знаю, гей, гей!
Бо я з нього пояс маю.

Скажи мені ворононьку, гей, гей!
Скажи мені ворононьку,
Чи мій синок еще живий,
Чи очи его сивенькі, гей, гей!
А чи уста его румяненькі.

Уста вже его синенькі, гей, гей!
Уста вже его синенькі,
І волосе вже чорненьке,
На личко му усідаю, гей, гей!
Єму очи випиваю.

2.

Ми в луг підем всі з косами
І як станем в ряд,
Луг устелить ся травами
Скошений під лад;
Кождий з нас тугий легинь,
А всі разом як один.

Як нам коси затупіють,
Поклепцем клепцем;
Руки наші не омліють,
Скосим луг бігцем;
І аж тоді відпічнем
Як травицю всю зітнем.

Єсть куда гуляти к волі,
Батько наш Трохим;
Дасть нам хліба, дасть нам соли,
З косами за ним;
А як вийде Оля к нам,
Скаже: Слава легиням.

3.

Закувала та сива зазуля
Раним, ранком на зорі,
Ой, заплакали хлопці-молодці
Гей! гей! та на чужині, в неволі, в тюрмі.
Вони плакали, — гірко ридали,
Свою долю викликали:
„Ой повій, новій та буйнесенький вітре
Та понад море;
Та винеси нас із кайданів з веволі
В чистеє поле,
Та понеси на Україну...
А на Україні,
Там сонечко сяє,
Козацтво гуляє
І нас виглядає”

По Синьому морю
Байдаки під вітром гуляють,
Братів щоб ратувати,
Запорожці чим дуж поспішають.
Гей, як зачули турецькі султани.
Та і звеліли ще гірші кувати кайдани.

4.

Кажуть люди, щом щаслива, нічим не журю ся,
А не знають, що я нераз слезами залью ся.
Нещаслива вродилам ся, нещаслива згину,
Мене мати породила в такую годину.

Весно моя, весняночко, усім несеш дари,
Тільки мені, нещасливій, жадної поради,
Плینуть мої дні за днями і літонька за літами,
А я щастя не зазнала, жаль мені за вами!

Перші літа минули ся, я їх не числила,
Бо кождая годинонька була мені мила.
Літа-ж мої молодії, літа молоденькі!
Маєте будь нещасливі, будьте коротенькі.

Чом ти мене, моя мати, в зілю не купала?
Чом ти мене, моя мати, на смерть не зальяла?
Нещаслива вродилам ся, нещаслива згину;
Менеж ж мати породила в такую годину.

Чом ти мене, моя мати, в церкву не носила?
Що ти мені у Господа долі не впросила?
— В церкву тя носила, доню, Богу молила ся;
Така-ж тобі, моя доню, доля сидила ся.

5.

Стоїть гора високая,
По-під горою гай,
Зелений тай густесенький,
Неначе справді рай.
Під гаєм в'єть ся річенька,
Як скло вода блищить.

Долиною зеленою
Кудись вона біжить.
Край берега у затишку
Привязані човни,
А три верби схилили ся,
Мов журять ся вони,
Що пройде любе літечко,
Повіють холода,
Осиплеть ся з них листячко —
І понесе вода.
Журю ся й я над річкою...
Біжить вона, шумить
А в мене чуле серденько
І мліє і болить.
Стоїть гора високая,
Зелений гай шумить,
Співають пташки голосно
І річенька блищать...
Як хороше, як весело
На білім світі жить!...
Чого-ж у мене серденько
І мліє, і болить?
Волить воно та журить ся,
Що вернеть ся весна,
А молодість.... не вернеть ся,
Не вернеть ся вона.

6.

Зажурила ся (2) бідная удовонька,
Що не скошена, не згромаджена зелена отавонька.
Наймила вна си (2) косариків чотири,
Щоби скосили тай згромадили всі гори тай долини.

Косарі косять (2) а вітрець повіває,
Шовкова трава зелененькая на косу налягає.

Шовкова трава зелененькая на косу налягає,
Молодий жовняр (2) на ворон коню грає.

Молодий жовняр (2) на ворон коню грає,
Молода вдова (2) й а з жалю умліває.

Кличе синонька (2): „йди сину громадити!“
А сенок каже (2): „я йду до коршми пити!“

Кличе вона 'го (2): „та йди копиці класти!“
А сенок каже (2): „я піду лижу спати.“

7.

Ой там за горою та за кременною,
Не по правді живе чоловік з женою.

Вона йому стелить білу постеленьку,
А він їй готує дротяну нагайку.

Біла постеленька порохом припала,
Дротяна нагайка біле тілце рвала.

Біла постеленька порохом присіла,
Дротяна нагайка кровю обкипіла.

Ой мужу-ж мій, мужу, не бий мене дуже,
В мене тіло біле, болить мене дуже!

Пусти мене мужу в вишневий садочок,
Та най собі урву рожевий квіточок.

Взяла рожу-квітку, тай вергла на воду:
„Плини, плини, роже-квітко, аж до мого роду.“

Плини, плини, роже-квітко плини по Дунаю,
Як увидиш мою неньку, приплини до краю.“

Вайшла стара мати в Дунай воду брати,
Як узріла рожу-квітку то взяла плакати.

„Деж ти, роже-квітку, тут ся обявила,
Відай тебе моя донька й опустила?“

Ти гадала, мати, що мя не згдуеш,
Далась мене за нелюба, а тепер бануеш!

Ти гадала, мати, що мя ся не збудеш,
Така прийде годинонька, що плакати будеш.“

8.

Ой пуцу я кониченька в саду,
А сам піду к отцю на пораду.
Отець мій по садочку ходить.
За поводи кониченька водить.
„Ой на, сину, коника, не гай ся,
Щоб від того війська не зостав ся!“

Військо йде, хоруговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пуцу я кониченька в саду,
А сам піду к' неньці на пораду.
Ненька моя по садочку ходить,
На рученьках сорочечку носить.
„Ой на сину, сорочку, не гай ся,
Щоб ти того війська не зостав ся!“

Військо йде, хороговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пуцу я кониченька в саду,
А сам піду к' милій на пораду.

Мила моя по садочку ходить,
На рученьках мале дитя носить.
„Ой на, милий, дитину — загай ся,
Щоб від того війська та й zostав ся.“

9.

Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька воликом чорненьким.

Орала, орала, не вмiла гукати,
Запросила козаченька на бандурці грати.

Козаченько грає, бровами моргає,
Вража-ж його матір знає на що він моргає?

Чи на мої воли, гей чи на корови,
Чи на мое біле личко, чи на чорні брови.

Воли поздыхають, бочисті корови,
Біле личко не злиняє та й ні чорні брови.

10.

Щож я буду бідний діяв,
Що я жита не посіяв?
Гречка ми ся не вродила,
Долеж моя нещаслива!

Сусід оре, сусід сіє,
У сусіда зеленіє;
А у мене не орано
І нічого не сіяно.

У сусіда хата біла,
У сусіда жінка мила;

А у мене ні хатинки,
Нема щастя, нема жінки.

За сусідом молодиці,
За сусідом і вдовиці
І дівчата поглядають,
Всі сусіда поважають.

У сусіда обороги,
У сусіда повні стоги,
А у мене ані нивки,
Ані сїна стебелинки.

Піду межі ліси, гори,
Піду межі темні бори,
Тай там буду смерти ждати,
На недолю нарікати.

11.

Ож легіла зазуленька, таї стала кувати;
Зачекайте, добрі люди, щось маю сказати!
Як я до вас повертала, гаї зеленїли,
Сїлам собі в темнім лісі, трохи відпочила.
Загудїло, задуднїло, я ся обернула,
Таке диво побачила, щом ся аж забула:
Аж свобода перед собов та панщину гнала;
Загнала ї в дебри, ліси, щоби там пропала.
А за нею пани бігли, зачали просити:
„Вертай, вертай панщинонько, нема з відки жити.“
А панщина відповіла: „Я тому не винна,
Самїсьте мя відправили, я вам була вірна“
„Ми не вмїем молотити, наші жінки жати,
Ми не знаєм як то тяжко на хлїб працювати.“

12.

Сонце западає за високі гори,
Товар повертає до своєї обори;
Лиш я нещасливий без кута, без хати,
Де голову склоню, не знати, не знати.

Лист гонен вітрами хоч колись спочине,
А лодя водами берега достигне;
Лиш я, дощ і бурю терплю бідолаха,
Слота і погода, то мені однака.

Як голуб сивенький не верне до ночі,
За ним друг миленький виглядає очі;
Лиш мене нікому нема хоч спімнути...
Довго-ж так на світі в самотности бути ?

Виджу, в супокою живуть другі люди,
Красною весною дихають їх груди;
Лише мое горе нігде не лишилось,
Щоби хоч годинку серця не мутило.

13.

Ой закувала сива зазуленька
Й у вишневому саду,
Ой виправляла мати свого сина
До цїсаря на війну.

„Ой іди сину, любая дитино,
Не довго ся завбавляй,
Ой за рік за два, за неділь чотири
До дому ся повертай.“

„ „Ой, Панбіг знає, Панбіг то відає,
Гей чи я й повернусь,
Ей щось бо мій кінь, мій кінь вороненький
Й у воротіх спотикнувся.“ “

„Ой не бий сину коня в головоньку,
Не буде ся спотикати,
Ей не зрадь сину людської дитини,
Не буде тя Бог карати.“

„ „Ой не бив жеж я коня в головоньку,
Він ся таки й спотикав,
Ой не зраджав я людської дитини,
За що-ж мене Бог скарав?“ “

14.

- Гей, з-за гори, з-за крутої
Орли вилітають;
Не зазнала я роскоші —
Вже літа минають!

Запрягайте коні в шори,
Коні воронії,
Доганяйте літа мої,
Літа молодії.

Ой догнали літа мої
На калиновім мості:
— Гей, вернітесь, літа мої,
До мене хоч в гості!

— Не вернемось, не вернемось,
Бо нема до кого:
Та було нас шанувати,
Як здоровля свого.

15.

„По дорозі жук, жук,
По дорозі чорний,
Подиви ся, дівчинонько,
Який я моторний!
Який я моторний
І в кого я вдав ся!
Хиба даси копу грошей,
Щоб поженивав ся!“

— „По дорозі галка,
По дорозі чорна, —
Подиви ся-ж козаченьку,
Яка-ж я моторна!
Яка-ж я моторна,
Гнучка, чорнобрива, —
Як побачиш то заплачеш,
Що я вередлива!“

16.

Нащо мені чорні брови,
Нащо карі очи,
Нащо літа молодії,
Веселі, дівочі?

Літа мої молодії
Марно пропадають:
Очи плачуть чорні брови
Од вітру линяють;

Серце вяне, нудить світом,
Як пташка без волі:
На щож мені краса моя
Коли нема долі?...

17.

Ой одна я, одна,
Як билинонька в полі,
Та не дасть мені Бог
А ні щастя, ні долі.

Тільки дав мені Бог
Красу, карі очі —
Та й ті виплакала
В самотині дівочій.

Ані братика я,
Ні сестрички не знала,
Між чужими зросла...
Та вже вянути стала...

Деж дружина моя,
Де ви добрії люди?
Їх нема, — я сама,
А дружини й не буде!

У. Любовні

1.

Ой місяцю, місяченьку,
Не світи нікому!
Тільки мому миленькому,
Як іде до дому.

Ой місяцю, місяченьку
І ти зоре ясна!
Ой світи там на подвірю,
Де дівчина красна.

Ой місяцю, місяченьку,
Зайди за комору!
Нехай же я з своїм милим
Трохи поговорю.

Світи йому ранесенько
Тай розганяй мари,
А як же він иншу має
То зайди за хмари.

Ой місяцю, місяченьку,
Світи, не ховай ся,
Хоч поїдеш мій миленький,
Хутко повертай ся.

Світив місяць, місяченько,
Тай зайшов за тіни,
А я бідна гірко плачу,
Зрадив мене милий.

Два лебеді на тій воді,
Оба си біленькі:
Не будемо серце в парі,
Бо ще молоденькі!

Два лебеді на тій воді
Днює і ночує;
Ой не будем серце в парі,
Душа моя чує!

2.

Широкее болонячко вода заляла,
Полюбив я дівчиноньку мати не знала.

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не мое,
Людське, не мое.

Носив я їй подарунки, виділи люди,
Я си думав молоденький, що моя буде.

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не мое,
Людське, не мое.

Ой виждуж я в чисте поле, орли виду пють,
Ото мое коханячко до шлюбу ведуть.

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не мое,
Людське не мое.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
А мені ся серце крає, що її не взяв.

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не мое,
Людське, не мое.

3.

Чи се тая криниченька, що я воду пив?

Чи се тая дівчинонька, що я її любив?

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Чи се тая криниченька, що голуб кунав ся?

Чи се тая дівчинонька, що я женихав ся?

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Ой, сеж тая криниченька і ключ і відро:

А вжеж мене дівчинонька забула давно...

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде,
Недоле моя.

Засипалась криниченька золотим піском;

Злюбила ся дівчинонька з другим козаком.

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Вжеж до тої криниченьки стежки заросли;
Та вжеж мою дівчиноньку сватати прийшли!

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Уже з тої криниченьки орли воду пють;
Та вжеж мою дівчиньку до слюбу ведуть.

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде,
Недоле моя.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
Третий стоїть, серце болить, любив та не взяв.

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

4.

Сонце низенько, вечер близенько,
Вийди до мене мое серденько!
Ой вийди, вийди, та не бари ся,
Мое серденько розвесели ся!

Через річеньку, через болото,
Подай рученьку мое золото!
Через річеньку, через биструю,
Подай рученьку, подай другу.

Подай, рученьку, подай і другу,
Я к'тоби серденько і сам прибуду.

Ой там криниця під перелазом,
Вийдемо серденько обое разом.
Ой вийди, вийди серденько Галю,
Серденько рибонько, дорогий кришталю!
Ой вийди, вийди, не бійсь морозу,
Я твої ніженьки в шапочку вложу.

5.

„Дівчино моя, напій ми коня!“
„ „Не напою, бо ся бою, бом ще не твоя.
Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної криниченьки, з нового ведра.“ “
„Дівчино моя, сїдай на коня,
Поїдемо чистим полем до мого двора.
А в моїм дворі штири покої,
А пятая світличенька для миленької.
Дівчино моя, паси ми коня!“
„ „Зимна роса а я боса, змерзла в ніжки я.“ “
„Скину я впанчу, ноги заверчу,
А як мені Бог споможе, щоботи куплю.“
„ „Не купуй мені, купи сам собі,
Ой маю я отця й матір, то куплять мені.“ “

6.

Зелена я рута, жовтий цвіт,
Не піду за тебе, піду в світ,
Тай розпуцу косу по плечу,
Нераз гірко-тяжко заплачу.

Ой деж ти мій милий ночуеш,
Що ти мого плачу не чуеш?
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав...

Зеленая рута, чорний пень,
Бодай ти ся нудив ніч тай день.
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав...

7.

І шумить і гудить,
Дрібний дощик іде;
А хтож мене молодую
До домоньку заведе?

Розпізнав ся козак
На солодкім меду:
„Гуляй, гуляй, чорнобрива,
Я тя домів заведу.“

„Не веди ти мене,
Ой прошу я тебе;
Бо я злого мужа маю,
Буде бити мене.“

І шумить і гудить,
Скрипка грає, бас гуде;
Козак мовчить а всьо знає,
Козак домів поведе.

8.

Як ніч мя покриє,
Зіронька затліє,
Тоді казалась ти: прийдеш.

Зіроньки сіяють,
Тебе виглядають,
Колиж, ах колиж ти прийдеш?
А деж ся поділа,
Ти доле щаслива,
Подруго моїх давних літ?
Не вернеш ніколи,
Пропалась поволи,
Пропалась в облачний там світ!
Судьба розлучила
З тобою мя мила,
Натхнула мя гадков лиш тов,
Де зірки яскраві
Гень в небо синяве,
Возьми, ах! возьми мя з собов.
Нині сиротою,
Плачу за тобою,
Голубко прийди, я тя жду;
На знак тобов даний,
В красу я убраний
До тебе я любя піду.

9.

Ой у поли три криниченьки,
Любить козак три дівчиноньки:
Чорнявую та білявую,
Третю руду та поганую.
„Що чорняву я з душі люблю
На біляву залицяю ся,
А з рудою, препоганою,
Хиба піду розпроцаю ся.“

Чи всі-ж тії та сади цвітуть,
Що зараня розвивають ся?
Чи всі-ж тії та вінчають ся,
Що люблять ся та кохають ся.
Половина тих садів цвите,
Половина розвиваєть ся, —
Одна пара та вінчаєть ся,
А другая розлучаєть ся.

10.

Чи ти милий, пилом припав,
Чи метелицею,
Чом не ходиш ти до мене,
Сею улицею?
Чом не ходиш ти до мене
Крутими горами, —
Покидаєш сиротину
Поміж ворогами?
Чом ти, милий, не послухав,
Як тобі казала;
Ходім, серце, повінчаймось,
Щоб мати не знала?
Ти все неньку свою слухав,
Мене покидаєш,
Покидаєш сиротину,
Иншої шукаєш.
Найдеш собі дівчиноньку
З карими очима;
Буде тобі серце мое,
Камінь за плечима.

Найдеш собі дівчиноньку
З чорними бровами,
Та не знайдеш тої правди,
Що була між нами.

Такий камінь тяжкий-важкий
На серденьку буде!
Покидаєш через люди, —
Сам Бог свідком буде!

11.

„З'їздив я коника, з'їздив вороного,
Скажи мила правду, чи буде що з того?
Ой чи буде, мила, ой чи ні,
Скажи серце правду ти мені.“

„Я тобі казала, що-м роду бідного,
Ти за мнов не озьмеш посагу жадного.“

„Ой ти в мене посаг самая,
Як на небі зоря ясная.“

„Тепер мені кажеш, що-м зоренька ясна,
Потому ми скажеш, доленько нещасна.

Ти не скажеш, то мати:
Було си сироту не брати !

Заведеш ти мене до свого дому,
Сама я не знаю, догаджати кому,
Ой чи матери, чи вітцю,
Чи тобі самому молодцю.“

„Як ти будеш мила ненці догаджати,
Буде тобі ненька свідане давати.
Як ти підеш мила горою,
Назве тебе мати бідною.

Як ти підеш мила долинов,
Назве тебе мати дитинов. “

„Заведеш ти мене до свого дому
Ще красну молоду, та й на всьо здорову.
Не дай Боже недуги,
Будеш ся дивити на другі.“ “

„Скарай мене Боже на душі на тілі,
Як я погадаю о иншій котрій.
Скарай мене Боже на душі,
Як я погадаю о иншій.

На горі церковця, там будем шлюб брати,
Там треба миденька всю правду сказати.
Як нам звяжуть руку з рукою,
Тепер ходи мила зо мною. “

12.

Ой ішов я вулицею раз, раз,
Не бачив я Марусеньки в образ. (2)

Ой ішов я вулицею двічі,
Не бачив я Марусеньки в вічі. (2)

Ой ішов я повз Марусину хату,
Загубив я з постола залату. (2)

Ой верну ся залати шукати,
Чи не вийде Марусенька з хати. (2)

Підійду я під віконце стукну,
Підійду я під другеє гукну. (2)

„Ой не стукай, козаче, не стукай,
Іди собі, иншої пошукай. (2)

Ой дай, мамо, од комори ключі,
Кинуть йому подарунки в вічі. (2)

13.

На городі коло броду
Барвінок не сходить;
Чомусь дівчина до броду
По воду не ходить.

На городі коло тину
Сохне на тичині
Хміль зелений: не виходить
Дівчина з хатини.

На городі коло броду
Верба похилилась;
Зажурилась чорнобрива,
Тяжко зажурилась.

Плаче, плаче та ридає,
Як рибонька б'єть ся....
А над нею молодою
Поганець смієть ся.

14.

Над Прутом у лузі хатчина стоїть,
Живе там дівчина, хороша як цвіт.
В неї очи зірницї, що світять в ночі,
Як бачип їх хлопче, минай ся і мри.

Над Прутом у лузі, не місяць зійшов,
То хлопець до красної дівчини прийшов.
Солодка розмова із їх уст пливе,
Тихенько дрімучий Прут далі тече.

Над Прутом у лузі, барвінок вже рвуть,
До шлюбу зелені віночки плетуть;
В хатчині заграли і скрипки і бас,
А гості співають: Веселість у нас.

15.

Голуб сизий, голуб сизий —
Голубка сизійша:
Батько милий, мати мила —
Дружина милійша.
З батьком, з матірю зйду ся—
Гріха наберу ся,
А з дружиною зйду ся —
Не наговорю ся!
Та вже-ж мені не ходити,
Куда я ходила;
Ой вже-ж мені не любити,
Кого я любила!
Та вже-ж мені не ходити
В ліски на горішки,
Ой вже-ж миві минули ся
Дівочії смішки!

16.

Ой ти поїхав,
Мене понехав,
А я бідная плачу;
Сплакалам очи
Як в день так в ночі,
Що світонька не бачу.
Дурна пташина,
Невеличкая,
Що по гільонці скаче;
Дурна дівчина
Тай нерозумная,
Що за гультаєм плаче.

Ой як же мені
Та не плакати,
Самі слезонькі ллють ся;
Що від милого
Вістоньки нема,
А від нелюба шлють ся.

Жадна пташина
Без товариша,
Не пробуває в лісі;
А ти поїхав,
Мене понехав
Як ластівоньку в стрісі.

17.

Віють вітри, віють буйні,
Аж дерева гнуть ся;
Ох, як болить мое серце
А слези не ллють ся.

Трачу літа в лютім горю
І кінця не бачу;
Лишень серцю легше стане
Як нишком поплачу.

Суть ще люди, що і моїй
Завидують доли;
Чи щаслива-ж та билинка
Що росте у поли?

Що у поли на пісочку,
Без роси на сонці,
Тяжко жити без милого
І в своїй сторонці.

Без милого щастя нема,
Стає світ тюрмою;
Без милого долі нема,
Нема і спокою.

Де ти милий чорнобривий,
Де ти? — відізви ся!
Як без тебе я горюю,
Прийди, подиви ся!
Полетіла-б я до тебе.
Та крилець не маю;
Сохну, чохну я без тебе,
Всяк день умираю.

18.

Ой не ходи Грицю на вечерниці;
Бо на вечерницях, дівки чарівниці,
Солому палють і зілля варють,
Тебе Грицуню здоровля позбавляють.

Там то одна чорнобривая,
То чарівниця справедлива!
І чарівниця і зіле знає,
Тебе Грицуню заздрісно кохає!

В неділю рано зіле копала,
У понеділок пополокала,
А у вівторок, зіле варила,
В середу рано Гриця строїла.

Прийшов четвер, Гриценько умер,
Прийшла п'ятниця, поховали Гриця,
Сховали Гриця близько границі,
Плакали за ним всі молодіці.

І хлопці Гриця всі жалували,
Чорнобривую всі проклинали;
Нема і не буде другого Гриця,
Що го зігнала з світа чарівниця!

В суботу рано мати доню біла:
„На що ти доню Гриця строїла?
Не зналась того, що віле уміє,
Що Гриць сконає, нім когут запіє?“

— „Ой мати! мати! жаль ваги не має,—
Най ся Грицуню у двох не кохає,
Оцеж тобі Грицю за тее заплата:
Із чотирох дощок темная хата!“

19.

Чи я в лузі не калина була?

Чи я в лузі не червона була?

Взяли мене поломали

І в пучечки повязали,

Така доля моя,

Гірка доля моя!

Чи я в поли не пшениця була?

Чи я в поли не озимая була?

Взяли мене позжинали,

І в снопики повязали;

Така доля моя,

Гірка доля моя!

Чи я в степу не травиця була?

Чи я в степу не шовковая була?

Взяли мене покосили,

І в копиці зволучили;

Така доля моя,

Гірка доля моя!

Чи я в батька не дитина була?

Чи я в батька не кохана була?

Взяли мене повінчали,

І світ мені повязали;

Така доля моя,

Гірка доля моя!

Чи не було в річенці утопитись мені?

Чи не було красшого полюбити мені?

Були річки позсихали,

Були красші, повмирили,

Така доля моя,

Гірка доля моя.

20.

Скажи мені правду, мій милий козаче,

Що діяти серцю, як серце болить?

Як тяжко застогне, як гірко заплаче,

І в тяжкім нещастю воно защемить?

Як горе, мов терен, всю душу поколе,

Коли відцуралось від тебе усе,

І ти, мов сухеє перекотиполе,

Не знаєш куди тебе вітер понесе?

Е, ні скажеш мовчки: скосивши билину

Хоч рано і в вечер водою полій,

Не зазеленіє, — кохай сиротину,

А матери і батька не бачити їй.

От так і на світі: хто рано почує,

Як серце застогне, як серце зітхне,

Той рано й заплаче... А доля шуткує—

Поманить, поманить, тай геть полине.

І можна-ж утерпіть — як яснее сонце
Блисне і засіє для міру всего
І гляне до тебе в убоге віконце?....
Осліпнеш а дивиш ся усе на него.

21.

„Ой зійди, зійди, ясен місяцю,
Як млинове коло,
Ой, виydi, виydi, серце дівчино,
Та промов до мене слово.“ —

— „Ох, і рада б я та виходити,
Із тобою говорити,
Так судять-гудять вражі люди,
Хотять же нас розлучити.

Ой не бий мати, не лай мати
Та не роби каліченьки,
Завяжи очи темної ночі,
Та веди до річеньки.

А як приведеш та до річеньки,
Розвяжи карі очи,
Нехай гляну я, та подивлю ся,
З світом білим попрощаю ся.

Ой, світе ясний, світе прекрасний,
Як на тобі тяжко жити,
Ой, іще тяжче молоденькій
Не нажившись умирати!“

22.

Копав же я криниченьку
Неділеньку й дві,
Кохав же я дівчиноньку
Людам не собі.

Копав же я криниченьку
В степу в кремені, —
Чи не прийде дівчинонька
По воду к'мені.

А вже з тої криниченьки
Орли воду пють;
А вже мою дівчиноньку
До слюбу ведуть.

Один веде за рученьку,
Другий за рукав,
А я іду, слези роню:
„Любив та не взяв.“

Ой привели до церковці;
„Тепер ти моя!“
Вона стала, відказала:
„Не правда твоя.“

Поставили на рупнику;
„Тепер ти моя!“
Вона стала, відказала:
„Не правда твоя“

Ой звязали білі руки;
„Тепер ти моя!“
Вона стала, відказала:
„Недоля моя!...“

23.

Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати, колим ти не люба,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люди,
Чей мені лекше буде.

Було не рубати зеленої ліщини,
Було мя не брати, молодої дівчини,
Ой мати, мати, калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,^а
Час мене за муж дати,
Час мені межи люди,
Чей мені лекше буде.

Було не копати під порогом ями,
Було мя не брати від рідненької мами,
Ой мати, мати, калиновий цвіт,
Завязалаєь мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люди,
Чей мені лекше буде.

Нехай загородять, куда нелюб ходить,
Нехай стежка буде, куда любий ходить,
Ой мати, мати, калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межі люди,
Чей мені лекше буде.

24.

Ой, любив ой кохав, собі дівчину мав.
Гей! як у саду вишня;
За лихими людьми та за ворогами
Гуляти не вийшла.

Покидаю тебе, серденьтко мое
Гей! єдиному Богу;
А сам я піду, а сам я поїду
В далеку дорогу.

Дожидай ся мене серденьтко мое,
Гей! та до себе в гості;
Як виросте в тебе у світлонці
Трава не помості.

Росла та росла трава повковая,
Гей! та вже похилилась;
Ждала, ждала, козака, дівчина,
Та вже і зажурилась.

Ой загув та загув сизий голубонько,
Та сівши на тичину;
Ох, ох, ох, ох, молод козаченько,
Покинув дівчину.

25.

Гей, зрада, зрада, чорні очи, зрада!
Кажуть мені люди, що то все неправда.
Ой розголосив есь ти новину тую,
Казав есь мені женити ся буду;
А тепер думаеш, думаеш, гадаеш,
Либонь ти мене покинути маеш? “
„Ой покину я тя, дівчино, покину,
Бо я з із тобою на віки загину.“ —
„Ей зійдеш Польщу, зійдеш Україну,
Але не знайдеш над мене дівчину.
Ей знайдеш, знайдеш з кіньми, волами,
Але не знайдеш з чорними бровами.
Ей знайдеш, знайдеш, з чорними бровами,
Але не знайдеш з милими словами.
Ей знайдеш, знайдеш на личку білійшу,
Але не знайдеш над мене милійшу.
Ей знайдеш, знайдеш на личку румяну,
Але не знайдеш над мене кохану!“ —

26.

Гаєм зелененьким вода тече,
На яворі соловій щебече;
Де дівчина мила
Віночок увила
З барвіночку.

Слези проливала, як го вила,
А увивши на воду пустила:
„Пливи-ж ти віночку,
Красний барвіночку
За миленьким.“

Голос чути в гаю середині,
Аж ся стало страшно дівчині,
Вузкою стеженькою
Їдуть козаченьки
На вороних.

„О мої панове козаченьки,
Скажіть мені правду, де миленький?
Чи го, чи го взяли
Чи го порубали
У неволи.

27.

Ой відси гора, відси друга,
Межи тими гороньками ясная зоря.
Я собі гадав, що зоря зійшла,
А то моя дівчинонька по воду пішла.
А я за нею, як за зорею,
Сивим, сивим кониченьком понад водою.
„Дівчино моя напій ми коня!“ —
„Не напою, серце мое, бом ще не твоя.
Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної керниченьки, з нового ведра“.

28.

Як бим була я зазулев, то бим полетіла,
Гень в діброву, щоб на любу калиноньку сіла;
Полетіла бим в Путилів між гори Карпати,
Де мій милий пробуває і сталаб кувати:
Куку, мій Іване; куку, мій Іване!
Куку, куку, мій Іване!

Як бим була я рікою, як той Прутть великий,
Не втікала бим до моря в чужий край далекий;
Лиш плила бим шипочучи у гори Карпати,
І співалаб, шипотідаб, близь його там хати:
Добрий день, Іване, добрий день Іване,
Добрий, добрий день, Іване.

Як бим була соловейком, що в ночі співає,
І в серденько чародійно мир, любов вливає;
Попри хату, де живе він, в зеленому гаю,
На весь голос щebetалаб: Тебе лиш кохаю,
Люблю тя, Іване, люблю ти, Іване,
Люблю, люблю тя, Іване.

29.

А я люблю Петруся.
Та сказати бою ся;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.
Била мене матуся,
Що я люблю Петруся;
Ой лихо не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.
Хоч ти мати мене вбий,
Таки буде Патрусь мій;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.
Як не виджу Петруся,
То від вітру валю ся;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як побачу Петруся,
Попід боки беру ся;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.
Наварила, напекла,
А для кого? для Петра!
Нема Петра лише Гриць;
Шкода моїх варениць.

30.

З тої гори високої вітер повіває,
Сивий голуб, голубочок голубки шукає:
„Якаж тота голубочка, якаж вона була?“
„Не маленька, рум'яненська, сама чорнобрива“
„Ой прилітай сивий пташку, ти мій сивий орле!
Ой хтож мене молоденьку до себе пригорне?
Ні щирости, ні милости, ні пожалованя,
Чорним очкам нема спаня, рукам спочиваня.
Ой, як маєш говорити, говори сердечно!
Як не маєш говорити, умирай конечно.
Ти умирай із вечера а я із поранку,
Кажемо ся! положити разом в одну ямку.
Кажемо ся положити разом головами,
Тогди буде розмовонька хоч там межі нами.
Як ся зійде гора з горів, одна із другою,
Тогди буде розмовонька мій милий з тобою“.

31.

Там на горі крута вежа
Там бистра тече вода;

Там дівчина чорнобрива,
Хорошая, молода.

Як погляне бистрим оком,
Як ся мило засміє;
То аж серцю лекше стане
А в козаку серце бе.

В нас дівчата всі хороші,
Коса з довгим волосом;
Очи сині, брови чорні,
Личко як кров з молоком.

Дармо сієш дівча цвіти,
Они тобі не зійдуть;
Дармо просиш батька, неньку,
Тя за мене не ладуть.

Бо ти еси молодая,
Батько, мати, ще жие;
Є богацтво, красна хата
А в сій хаті все твое.

А я бідний сиротина
Пуца, то мій рідний край;
Бурка, шабля, — то родина,
А кінь сивий, — то мій рай.

На що людям тее знати,
Де милої ворота?
На що кому тее знати,
Де кохав ся сирота.

32.

Дівча в сїнех стояло,
На козака моргало:
„Ти козаچه ходи,
Мене вірно люби,
Серце мое!“

„Ой як мені ходити,
Тебе вірно любити?
В тебе батько лихий,
В тебе батько лихий,
Серце мое!“

„Я батькови угожу,
Я горівки націжу;
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце мое!“

„Ой! як мені ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе ворота скриплять,
В тебе ворота скриплять!
Серце мое!“

„Я воротам пораджу,
Шматком сала помажу;
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце мое!“

„Ой! як мені ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе миші лихі,
В тебе миші лихі,
Серце мое!“

„Коли миший боїш ся,
На воротах повісь ся;
Ой згинь!... — пропади
Тай до мене не ходи.
Трястя тобі!“

33.

Ніхто-ж не винен, тільки я,
Тільки я, тільки я,
Що полюбила гультая,
Гультая, гультая.
Гультай не робить, тільки пе,
Тільки пе, тільки пе,
Прийде до дому, жінку бе,
Жінку бе, жінку бе.
Є в сусіда гарний син,
Гарний син, гарний син.
Там то хороший вражий син,
Вражий син, вражий син,
Личко біленьке, хоч малюй,
Хоч малюй, хоч малюй,
Губки румяні, хоч цілуй,
Хоч цілуй, хоч цілуй.
Очи чорненькі, хоч дивись,
Хоч дивись, хоч дивись.
Хлопець— до серця хоч тулись,
Хоч тулись, хоч тулись!

34.

Ой²летіла зазуленька понад море в гай,
Та²пустила сиве пурце у тихий Дунай.

Плини, плини, сиве пюрге, долї за водов,
А я собі молоденька човном за тобов.

Приплинемо, сиве пюрге, на жовтий пісок,
А там собі заспіваєм усіх співанок.

Ой маю я єрібний перстїнь, пущу по горі,
Ой маю я три сестрички в чужій стороні.

Ой маю я три сестрички, а четвертий брат,
Скажу я їх закликати в яблінковий сад.

Всі яблінки солоденькі, лиш одна винна, —
Сестрички ся посходили, а брата нема.

Ой вирвіть си по яблочку, вирвіть си по дві,
Сли будете їсти, пити, згадайте о мні.

Та десь наша бідна сестра в чужій стороні
Вмиває ся слъозоньками, як рибка в воді.

35.

„Козаченьку, куди йдеш ?

Невже-ж жалю не маєш!

Я без тебе загину,

Як ти підеш в чужину,

Чи тебе лихо жене.

Бачу, зрадиш ти мене.“

— „Ой, не плач, дівчино, не журись

Та до мого серденька пригорнись.

Я верну ся, серденько, в осени,

Як упаде листячко з калини.“

36.

Ой, ходила дівчина беріжком,
Заганяла селезеня батіжком;
Іди, іди качуре до дому!
Продам тебе жидови рудому.
За три копи качура продала,
А за копу дударика наняла:
„Заграй мені дударику на дуду,
Нехай же я своє горе забуду;
Колиб тобі горенько та печаль,¹
То-б ти вийшов на улицю та кричав.
А тож тобі горенька не має,
Ой, хтож тобі сі кучері звиває?”
„Була в мене дівчина Уляна
Вона-ж мені сі кучері звивала,
Була в мене дівчинонька Варвара, —
Вона-ж мені сі кучері порвала”.

37.

Там де Черногора сумно
Угрів край витає,
Там, де біла Тиса шумно
Чорну доганяє;
Там ти любко моя мила,
Як цвіт процвітала,
Там ти літа молоденькі
В щастю проживала.
І я щастя шукаючи
В той край заблукав ся;
Долі собі глядаючи
Тебем си избрав я.

Бог получив мя з тобою,
Щасте, долю дав...
Ах, чому же молодую
Тебе мені взяв.

Ти мя вірно полюбила
І я тя любив,
Ти зі мною щасливо жила
І я був щаслив...
Даж а леж ти ся поділа,
Вірний друже мій ?
А так скоро улетілась
В вічний супокій.

Глянь на мої тужні очі,
Як слези ся льють!
Діти твої в день і в ночі
Мамч своєї ждуть.
Прийди люба к мужу твому
Слезі угамуй!
Прийди мати к дому твому
Діти нагодуй!

Они батька ся питають,
Де я матір дів ?
З плачем мені докучають,
Чом її не привів?
Ставай мати з гробу твого,
Діти посіти.
Або разом із собою
В гріб твій мя прийми!

38.

Як два серця ся кохають,
Все никне з очий;
На журбу всю забувають,
На світ, на людий.

І лиш хтілиб разом жити
І пуститись в світ,
Та з собов лиш голубити
І на себе зрїть.

Тогдї світ їм Божий раєм,
Палатов хатина,
Вік цілий пливе ручаєм
Мов одна година.

І так літа за літами
Скоренько збігають,
І мов місяць з зіроньками
Чудним блеском сяють.

39.

Ой під горою, під камяною,
Там сидить голуб із голубкою.
Цїлували ся, милували ся,
Сизими крильми обіймали ся.
Налетїв орел з крутої гори,
Розбив-розлучив голубів з пари.
Голубка ходе, жалїбно гуде,
Що вже з голубом жити не буде.

40.

Ой летіла горлиця через сад,
Через сад, гей! розпустила пірячко
На весь сад, гей! на весь сад.

Ой хто тебе пірячко ізбере,
Ізбере, гей! той мене молодую
Забере, гей! забере

На курочці пірячко в один ряд,
В один ряд, гей! любимося, серденько,
В один лад, гей! в один лад!

41.

Пропала надія, забило ся серце
Заплакали очи мої.
Любив я дівчину, тай та ся змінила.
Ой, горенько в світі мині.

Як би-ж вона знала любов мою щирю,
Вона б не кидала мене,
Любила б, кохала, як мати дитину,
Ще й серце б віддала своє.

А то деє далеко з другим ти жартуєш,
За мене забула зовсім,
А я сиротина сижу та сумую,
Не сплю і нічого не їм.

Як би вона знала, що сонце без неї
Не світить мині, як другим,
Вона б спам'яталась, мене полюбила б,
Щасливі були б ми зовсім.

Як би вона знала, що в світі без неї
Нема чого жити мині,
Вона б не цуралась мене, бідолахи,
І кинула б жарти свої.

Тепер все пропало, течуть з очий сльози,
І серце щемить, та болить,
Піду утоплю ся в широкій криниці,
Не буду я більше вже жить.

Або як повішусь на тій гиллячині,
Що в неї в садочку росте,
Умру я, нещасний, за тебе, дівчино,
І гріх тобі буде за те.

42.

Одна гора високая,
А другая низька, —
Одна мила далекая,
А другая близька.

У сієї, близенької,
Воли та корови,
А в тієї, далекої,
Та чорні брови.

У сієї, близенької,
Рушник на кілочку,
А в тієї, далекої,
Брови на шнурочку.

Ой я сюю, близенькую,
Людам подарую,
А до тої, далекої,
Пішки помандрую.

43.

„Ой, нависли, чорні хмари, нависли, нависли,
Не зійдеш ти, мій миленький, ні з гадки ні
[з мисли,
Ой, годину я співаю а годину плачу, —
Як я тебе, мій миленький, так довго не бачу.“

„Ой, чи будеш дівчинонько, чи будеш тужити,
Як я піду, тай поїду цісарю служити?“
„О, не буду, козаченьку, не буду, не буду,
Ти за гору, я за другу, тай вже тя забуду.“

Ой поїхав козаченько на зимові лози,
Обілляли дівчиноньку дрібненькіі сльози.
Ой, поїхав козаченько за нові остріжки.
Посилає дівчинонька три післанці пішки.

44.

По той бік гора,
По сей бік гора,
По між тими крутими горами
Сходила зоря.

Ой тож не зоря —
Дівчина моя
З новенькими відерцями
По водицю йшла.

„Дівчино моя,
Напій же коня
З рубленої кривиченьки
З повного відра.

Дівчино моя,
Чом заміж не йшла? —
— „Бідна була, по наймах служила —
Пари не знайшла!

Козаченьку мій!
Чом не женив ся?
Як поїхав у чистеє поле,
Та й забарив ся.“

„Дівчино моя,
Сідай на коня,
Та поїдем у чистеє поле
До мого двора.

А в мого двора
Нема ні кола,
Тільки стоїть один кущ калини
Та й та не цвила.

Калино моя!
Чом ти не цвила?
„Зима була та й цвіт оббила,
Тим я не цвила!“

45.

Дощик, дощик, капає дрібненько,
Яж думала, яж думала, запорожець, ненько.

Коли б знала, коли б знала, з відки виглядати,
Тоб наняла, заставила стежки замітати.

Аж він іде, аж він іде, ступає дрібненько,
То-то любо, тож то мило дивити ся ненько.

Дощик дрібний, аж із стріх лїе ся,
Розсердив ся мій миленький, тай не засміе ся.

Дощик дрібний, аж із стріх капотить,
Розсердив ся мій миленький, ногами тупотить.

Розсердив ся, розгнівав ся, мій милий на мене,
А як гляне, серце вяне і в него і в мене.

46.

Болить мене головонька від самого чола,
Не бачила миленького ні тепер ні вчора;
Ой бачить ся, не журю ся, в тугу не вдаю ся,
А як вийду за ворота, від вітру валю ся.

Ой бачить ся, що не плачу, самі слези лють ся;
Від милого людей нема, від нелюба слють ся;
Нема мого миленького, нема мого сонця,
Ні з ким мині розмавлити сидя у віконця.

Нема мого миленького, нема его тута,
Посходила після дощу шальвія і рута;
Я шальвію пересію, руту перетичу,
Таки свого миленького к собі переκληчу.

Барвіночку зелененький стели ся низенько,
А ти милий чорнобривий присунь ся близенько;
Зелений барвіночку стели ся ще низше,
А ти милий чорнобривий присунь ся ще близше.

47.

Хилили ся густі лози,
Відкиль вітер віе;
Дивили ся карі очи,
Відкиль милий їде.

Хилили ся густі лози,
Та вже перестали;
Дивили ся карі очи,
Тай плакати стали.

В кінци греблі шумять верби,
Що я насадила,
Нема ж того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька —
Поїхав за Десну:
Рости, рости дівчинонько
На другу ю весну!

Росла, росла дівчинонька,
Тай на порі стала;
Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой! не плачте карі очи!
Така ваша доля;
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя!

Зелененькі сгірочки,
Жовтенські квіточки!
Нема мого миленького,
Плачуть карі очки.

Волять, болять мої очки,
Серденько понило....
Не бачу я миленького
І діло не мило.

48.

Тихо-тихо Дунай воду несе,
А ще тихше дівка косу чете. (2)

Чеше, чете та на Дунай несе.
„Шливи, косо, тихо за водою,
А я піду услід за тобою. (2)

Припливи, косо, к зеленому лугу,
Скажу тобі всю свою притугу.“ (2)

Нема краю тихому Дунаю,
Нема втину вдовиному сину,
Що звів з ума дівку сиротину. (2)

„Ох ізвів ти, на коника сівши:
Оставай ся, слави набирай ся, (2)

А я молодь слави не бою ся.
Вийду з села зараз оженю ся. (2)

Мені дівко, та пришиють квітку,
Тебе ж, дівко, завертять в намітку.“ (2)

49.

Там, де Татран круто ве ся,
По камінях де шумить,
Є там дівча; а як зве ся,
Козак знає, та мовчить.

На долині є криниця,
З сеї криниці бе вода,
А дівчина, як зірниця,
Хорошая, молода.

Ясним оком, як погляне,
Як ся мило засміє,
То аж серцю легше стане,
А козаچه серце бе.

Іде, мила, дощ дрібненький,
Твої цвіти не зійдуть,
Ох лихіі вороженьки
Мя з тобою розведуть.

Гей пращай же, моя мила,
Не плач, не плач, но пращай!
Як згадаеш, щось любила,
Мене собі пригадай.

50.

Тужно серцю за миленьким,
Що десь в чужині
Пробуває у тяженькім
Цісарскім ярмі.

Ой коби той час вернув ся,
Як він в купці з мною,
На чім світ мені клянув ся,
Присягав любов.

Чи в чужині памятає,
Як го Оля любить.
Чи за другов ся вганяє
І з нев ся голубить.

Ах мій Боже милостивий
Він так не ділає,
Бо мій милий чорнобривий
Двох сердець не має.

51.

Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей, гей!
Красна дівчина долі шукала;
Цвітки збирала, віночок вила,
Долі водою его пустила:
„Поплинь віночку по бистрій хвилі,
Поплинь під хату, де живе милий.“
Поплинь віночок долі водою,
Серце дівчини забрав з собою,
На заріночку змарнів поволи,
Не дав Купало дівчині долі.
Гей на Івана, гей на Купала,
Дівча о північ зіле копало,
В північ копало, в північ варило,
А до схід сонця вже отруїло.

52.

Ой піду я до млина, до млина,
А у млині новина, новина:

Там то мамцю мельник,
Там то мамцю добрий,
Там то мамцю хороший,
Меле гречку без грошей.

Меле, меле на кіш насипає,
Що насипле, мене пригортає:
Там то мамцю мельник і т. д.

Меле, меле, меле, решетує,
Що оберне, мене поцілує:
Там то мамцю мельник. і т. д.

53.

Ой мати, мати, серце не вважає:
Кого раз полюбить, з тим і помирає.
Лучше умерти, як з немилим жити,
Сохнуть з печалі, щодень сльози лити.
Бідність, богацтво — єсть то Божа воля,
З милим їх ділити, — щасливая доля.
Ох, хибаж я, мати, не твоя дитина?
Коли моя мука буде тобі мила?
І до мого горя ти жалю не маєш:
Хто припав до серця забудь заставляєш.

54.

Гей по горі, по високій, трійзіль постелив ся;
З України до дівчини козак поклонив ся;
Поклонив ся козаченько з коня вороного,
Нагадай си, моя мила, мене молодого.

А в неділю рано, рано дівча ся вмивало;
Тай русою та косою личенько втирало;
Утирало біле личко, утирало брови, —
Немаж мого миленького, нема і розмови.

Не плач мила, не плач серце, не плач чорні очи,
Ой маюж я розмовоньку аж до пізна з ночі;
Ой маюж я розмовоньку, ой маюж я милу,
Висипано на ді мною високу могилу.

55.

Ви дівочі сині очи!
Чом слеза вас криє?
Як в вас гляну, з болю вяну,
Серце в грудях ние.
Ви зірницї серед ночи,
Сині очи, ви дівочі,
Хто в вас гляне, зазирає,
Тому рай ся отвирає.
Чом дівчино ти сумуєш?
Боже, щоб то знати,
Я з тобою аж до гробу
Хтів би сумувати,
І у сині очи твої
Вилинав бим болі мої
В ті зірницї серед ночи,
Сині очи, ті дівочі !...
Не смути ся на сїм світі
З давна так ся діє
Що в серденько трути ліють.
З болю бідне мліє....
Біль пропаде, як росиця
В сонци рано на травиці,
Як весною сині очи
Глянуть зірков в темній ночі.

56.

В кінці гнеблї шумлять верби,
Що я насадила ;
Нема того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька, —
Поїхав за Десну;
Рости, рости, дівчинонько,
На другу весну!

Росла, росла дівчинонька,
Та й на порі стала;
Жлала, ждала козаченька,
Та й плакати стала.

Ой не плачте, карі очі!
Така ваша доля:
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя.

Зелененькі огірочки,
Жовтенські цвіточки, —
Нема мого миленького,
Плачуть карі очки!

Болять, болять мої очі,
Серденько понило;
Не бачу я миленького, —
І діло не миле....

57.

Гомін, гомін по долині,
Широкий лист на калині;
Єще ширший на яворі,
Стоїть мила на розмові.

Де-ж ти милий пробуваеш,
Що у мене не буваєш;
Пробуваю край Дунаю,
Тебе мила споминаю.

Щоби човен і весельце,
Ночував бим в тебе серце;
Аві човна ні порома,
Ночувати мушу в дома.

Тече вода річеньками,
Плаче мила слезоньками;
Не плач мила, не жури ся,
Я молодий не женив ся.

Твоя мати чарівниця,
То велика розлучниця;
Розлучила нас обое
Як рибоньку із водою.

58.

Ах я нещасний, що маю діяти?
Люблю дівчину, не могу її взяти.
Не могу її взяти, бо заручена....
Ах доле моя, доле нещасная!

Просив бим її, щоб мене кохала
Та щоби иньшому серця не давала,
Але не схоче, бо я не багатий....
Ах я нещасний, що маю діяти!

Хоч її не возьму, буду їй сприяти,
Всякого добра буду їй желати;
Нехай в тім житю не зазнає злого.
Що їй наймилшіе, нехай має много!

59.

Ой ти дівчино зарученая,
Чому ти ходиш засмученая ?
Ой як я маю весела бути,
Кого люблю я, трудно забути.
Ой ти дівчино, чорнії очи,
І в день смутна ти і не спиш в ночі;
Чорнії очи принаду дали,
Душу і тіло зовсім узяли.
Ой ти дівчино мислями блудиш,
Сама не знаєш, кого ти любиш.
Ой знаю, знаю, кого кохав,
Лишень не знаю, як жити маю.

60.

Ходжу, нулжу по над берег,
Тяженько зітхаю;
Відна-ж моя головонька,
Що долі не маю.

Було ж мене моя мати
В ріці утопити;
Як таку нещасливу
На сей світ пустити.

О як тяжко каменеви
Під воду плинути;
А ще тяжше сиротинці
На чужині бути.

Журила ся мати мною
Як риба водою;

Дала мене межі люди,
Жалує за мною.

Ах ти, Боже, мій єдиний,
Ти моя потіха;
Потіш мене нещасливу,
Вибав з того лиха.

61.

„Лугом іду, коня веду,
Розвивайся дуже!
Сватай мене козаченьку,
Люблю тебе дуже!

Ой хоч сватай, хоч не сватай,
Хоч так присилай ся;
Хоч, щоб слава не пропала,
Що ти залицяв ся.“

„Ой коли-б ти, дівчинонько,
Була богатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька.“

„Ой коли-б я, козаченьку,
Була богатенька,
Наплювала-б я на тебе,
Й на твого батенька.“

Ой піду я під вишеньку
Аж лист опадає;
Жалуй мене дружинонько,
Милій покидає.

Не жури ся дівчинонько,
Рута зелененька;
Сей покине, другий буде,
Ще-ж ти молоденька.

62.

Звела мене не біда;
Звела мене,
Моя нене,
Звела мене не біла,
А дівчина молода;
А дівчина,
Як калина,
А дівчина молода!

Бровоньками звялила,
Бровоньками,
Хмароньками,
Бровоньками звялила;
Оченьками спалила,
Оченьками,
Зіроньками,
Оченьками спалила!

Губоньками зраїла;
Губоньками,
Сливоньками,
Губоньками зраїла;
Личеньками строїла, —
Личеньками,
Чароньками,
Личеньками строїла.

Ой дівчино, не вяли!

Ой дівчино,

Ти рибчино,

Ой дівчино, не вяли,

Мого серця не пали;

Мого серця

Край реберця,

Мого серця не пали!

Коли любиш — не жартуй!

Коли любиш,

Та не губиш,

Коли любиш — не жартуй:

Як не любиш — розчаруй,

Як не любиш,

Тільки губиш,

Як не любиш — розчаруй!

VI. Коломийки.

Як я возьму коломийки
Співати, співати,
Затужеш ти і заплачеш,
Тай станеш думати.

1. Гей плину я по Дунаю і так си думаю:
Нема красших співаночок як у нашім краю!
Ой нема то, ой нема-то, як руська країна,
Там співає співаночки кождая дівчина.
2. Ой піду я межі гори, там де живуть бойки,
Де музика дрібно грає, скачуть по легойки;
Ой нема то як у горах дівчата співають,
Ой нема то як у горах молодці гуляють.
3. Руська наша коломийка, хоч вона дрібойка,
Вона мила а все щира — мені солодойка;
Коломийки заспівати, коломийки грати,
Алеж бо то коломийки добре танцювати.
4. Нема танцю на всім світі як та коломийка,
Вона душу вириває із мого сердейка;
Як заграю, заспіваю, туга ізчезає,
Бо та наша коломийка таку силу має.
5. Заграйте ми музиченьку білими палдями,
Най я собі потанцюю з чорними бровами;
Ой у тебе музиченьку руки золотії,
Тож ти душу потягаєш в світі далекії.
6. Ой скрипочкі із липочки, а струни з барвінку,
Як заграю, буде чути аж на Українку;
Тепер я собі заграю, тепер защебечу,
А як прийде лиха доля — пташкою відлечу.

7. Ой калина біло цвите, а червоно родить,
Великеє закохане до біди приводить:
Цвите терне, цвите терне, бо коріне має,
Хто кохання не зазнавав той жалю не знає.
8. Звідси гора, звідси друга, посеред долина,
Межи тими гороньками любая дівчина;
Треба гори розкопати, доливу зрівнати,
Щоби ми ся було видно до милої хати.
9. Як би не ти, дівчинонько, і не твої очи,
Не стоялиб мої коні до темної ночі;
Не стоялиб мої коні, коні воронії,
Як би не ти, дівчинонько, та брови чорнії.
10. Ой дівчино, дівчинонько, якаж ти миленька,
Як у літі на нивоньці вода студененька;
Як у літі на нивоньці води ся напиту,
Так з тобою постяти тай поговорити.
11. Ой гадав я милий брате, що то скрипка грає,
А то моя чорнобрива по саду співає;
Та гадав я милий брате, що то сонце сходить,
А то моя милесенька по подвірю ходить.
12. В тебе очка чорненькії, як тернь на галузі,
Личко таке румяньке, як калина в лузі;
В тебе очка чорненькії, як терен саджений,
А бровоньки такі красні, як шнурок плетений.
13. Коли моя миленькая по садочку ходить,
Видить ми ся, що за нею біла рожа сходить;
Личко твоє, милесенька, краснійше над рожу,
Я тя бідний, молоденький забути не можу.

14. Тяжко болить як укусить люта гадинонька,
Та ще тяжше як вчарує люба дівчинонька;
Як укусить гадинонька, знайдеш в зілю ліки.
Як вчарує дівчинонька, пропавесь на віки,

15. А вжеж я ся не дивую чому мила красна,
Коло неї вчера рано впала зоря ясна;
Як летіла зоря з неба, тай розсипала ся,
Мила зорю позбирала тай намаїла ся.

16. Стоїть явір над водою, хитає собою,
Чи тужиш ти так за мною як я за тобою,
Як тижеш ти так за мною як я за тобою,
Ми тоді ся розійдемо як рибка з водою.

17. Стоїть явір над водою, в воду похилив ся,
Чогось милий чорнобривий тяжко зажурив ся;
Як мені ся не хилити, вода корінь мие,
Як мені ся не журити, саме серце мліє.

18. Та як ти ся, дівчинонько, та як же ся маєш,
Чи ти о мні голубонько уже не гадаєш?
Я ся маю, я ся маю, як рибка в Дунаю,
Тільки ми жаль мое серце, що тя не видаю.

19. Що ти мені дівчинонько такого зробила,
Що ти мені молодому над всіх тепер мила;
Ой дівчино, дівчинонько як я тебе люблю,
Як відкажеш серцю мому, то я ся загублю.

20. Ой став козак над могилов, тай думку думає,
На Україву поглядає, тяженько вздыхає.
Гей ні вітер тут не віє, ні сонце не гріє,
І не так тут на могилі трава зеленіє.

21. Ой загудів сивий голуб в зеленій ліщині,
Ой затужив козаченько по своїй дівчині;
Ой пійду я на Україну, там знайду родину,
Там знайду я кого люблю, — мою чорнобриву.

22. Ой зійди ясна зірничко, бо якось темненько,
Вийди, вийди дівчинонько, бо мені сумненько;
Зійшла зоря, зійшла зоря, весь світ освітила,
Вийшла моя миленькая, — всіх розвеселила.

23. Ой не ходи, де я ходжу, дівчину любити,
Ой скажи си милий брате труновцю зробити;
Ой скажи си ю зробити, кедринув оббити,
Або мені або тобі на світі не жити.

24. Ой пливало біле гуся по воді, по воді,
Любила би мня миленька, через людий годі:
Ой вороги, вороженьки, на вас нарікаю,
Через вас ми світ не милий, і долі не маю.

25. Ой видить ся, що хмарить ся, дощик про-
[крапляє,
Ой видить ся, що з-укося мила поглядає;
Ой видить ся, що сердить ся миленька на мене,
А як гляне — серце вяве в неї тай у мене.

26. А де тая керниченька, що голубка пила,
Та деж тая дівчинонька, що мене любила;
Ужеж тую керниченьку голубки випили,
Та вжеж мою дівчиноньку інші полюбили.

27. Та пійду я на Україну, і там я загину,
Там кажу си посадити в головах калину:
Будуть пташки пралітати, калиновьку їсти,
Будуть мені приносити від милої вісти.

28. Ой хоч гуди, хоч не гуди голубе-небоже,
Та кого я вірно любив, не судивсь ми Боже;
Два голуби воду пили, а два колотили,
Бодай тоті не сконали, що нас розлучили.

29. Ой болить мя головонька від маку дрібного,
А я рибку не забуду поки життя мого;
Ой соколе, соколеньку, позич мені крила,
Най полечу, там де знаю, — там де моя мила.

30. Стоїть верба над водою, — схилила ся в тоню,
Не мож бути, милий Боже, двічі молодому:
Ой я бим дав, як би можна, і пів того світа,
Коби ми ся повернули молодії літа.

31. Заграй мені музиченьку в яворові скрипки,
Пійду з милим погудяти ворогам на збитки;
А там в поли дві тополі, третя зелененька.
Не буду ся віддавати, бом ще молоденька.

32. Я гадала молоденька, що соненько сходить,
А то милий чорнобривий по городі ходить;
Я гадала молоденька, що сокіл літає,
А то мій чорнобривенький на кони гуляє.

33. Коби річка невеличка, я бим перебила,
Коби ми був милий вірним, я бим го любила:
Але тобі мій миленький не ма що вірити,
Ти так з иньшов, як зі мною будеш говорити.

34. Гей! ти дубе зелененький, листя твої рясні,
Ти козаче молоденький, слова твої красні;
Слова твої хоч прекрасні а чортова думка,
Поким тебе не любила, булам як голубка.

35. Ой димно ся в Чорній Горі, ой димно ся, димно,
Якось мого миленького відтам ще не видно;
Ой з пів-ночи з Чорної Гори йшло молодців много,
Я з далека ізпізнала свого миленького.

36. Ой як будеш в полонині мій милий співати,
Пускай голос по дуброві, щоби тя пізнати;
Пускай голос по дуброві, пускай по ялині
Щоби було любо-мило всій моїй родині.

37. Рости хмелю над водою—рівно з тичиною,
Далеко тя мій миленький чути з сопівкою:
На сопівці красно граєш, ще краще співаєш,
Ти то сердцю іно туги і жалю задаєш.

38. Світь зоре на все поле,—закіль місяць зійде,
Закіль милий чорнобривий до миленької прийде;
Зійди, зійди місяченьку, зійди перекрою,
Та хочай нас люди судять — того ся не бою.

39. Ти соненько світи за дня, місяченьку в ночі,
Щобим я ся надивила миленькому в очі;
Ой мій любко солоденький згину за тобою,
Та згину я — як рибонька за зимною водою.

40. Та ти милий, чорнобривий, якийсь ми ми-
[ленький,
Як у літі в полонині вітер холоденький;
Тай ти файна, моя рибко, якась ти миленька,
Як у літі на Поділю вода студененька.

41. Коло млина, коло млина, коло вітрового,
Всі миленькі ту гуляють, — іно не ма мого;
Не ма мого миленького, пішов десь у гори,
Зачесав си кучерики по-над чорні брови.

42. Кувай, кувай зазуленько від рана до ночі,
Та скажи ми, чи побачу миленького очи;
Водай же ти зазуленько сім літ на кувала,
Що ти мені молоденький правду не сказала.

43. Та хоч що-день сонце світить, що-ніч місяць
[сходить,
Нема мого миленького, чомусь не приходить;
Ой заросли тоті стежки мохом і травсю,
Дем ходила, говорила, серденько з тобою.

44. Стратила я свій вік марне тай і свою долю,
Зісталам ся нещаслива, як билинка в полю;
Якже мені не плакати самі слези ллють ся.
Від сокола нема слова від нелюба шлють ся.

45. Ой нудно ми на серденьку, ой нулно, нудниця,
Ой кого я вірне люблю той і в ночі снить ся;
Та кого я вірне люблю, того не видати,
А кого я ненавиджу, — сам лізе до хати.

46. Ой сизая зазуленько, що рано літаєш,
Скажи мені зазуленько, де любка видаєш?
Ой видаю край Дунаю над тихов водою,
Обтирає чорні очи хустков шовковою.

47. Коб я була рибонькою, я бим поплинула,
Я бим свого миленького назад завернула;
Я бим его завернула, коло него сіла,
Я бим тогди миленькому всю правду повіла.

48. Лети вітре до милого, де его могила,
Скажи ему від милої, що ся не змінила;
Скажи ему від милої, що сама бідненька,
Коли нема коло неї любого серденька.

49. Ой калина говорила, ліщина співала,
Що дівчина за миленьким три рази вмлївала;
Бодай тебе мій миленький з твоею красою,
На-що мене відливали три рази водою.
50. Ой тяжко на безводї рибї пробувати,
Без милого на чужинї тяжше проживати;
Гей ти орле чорнокрилий дам ти серця свого,
Занеси мя з чужиноньки до мого милого.
51. Ой на рутї жовтий цвіток, сама зелененька,
Не зрадь мене мій миленький, бо я молоденька;
Ти не вітер буйний в полі, а я не билина,
Є у тебе отець-мати, в мене є родина.
52. Ой не знаю я бідненька, де мій милий дїв ся,
Якби милий у гай пішов, гай би зеленїв ся.
Не спалам я цілу нічку, уже день біленький,
Ой не знаю я, де дїв ся, мій чорнобривенький.
53. Не спалам я цілу нічку—а всталам раненько,
Ой зрадив мя мій миленький, та болить сер-
[денько;
Бодай же ти мій миленький тогди оженив ся,
Як у морю на каменю сухий дуб розвив ся.
54. Ой співала на билинці якась пташка сива:
Ой котра ще не любила, у Бога щаслива;
Бо не усї сади родять, котрі вже зацвили,
Та не усї побрали ся, котрі ся любили.
55. Половина саду родить, половина вяне,
Половина шлюби беруть, половина марне:
Половина саду родить, половина всхне ся,
Половина побере ся — решта розійде ся.

56. Ой засвіти місяченьку тай ти зоре ясна,
Та най усі люди знають яка я нещасна;
Посадить ми мої сестри в головах калину,
Нехай о тім кожний знає, що з кохання гину.

57. Ой там в саді зелена трава по коліна, *
Ой за добрим чоловіком жінка як калина;
Ой там в полі на горбочку трава зеленіє,
Ой за лихим чоловіком жінка помарніє.

58. Повій вітре буйнесенький то з гори то з долу
Чей розвієш буйний вітре мою лиху долю;
Та буду я вже віяти, не буду ставати,
Вжеж я того не розвію, що має Бог дати.

59. Шкода травки і муравки тому облогови,
Шкода мене молодої тому неробови;
Шкода мене молодої, шкода мого стану,
Та як я си леда біді у руки дістану.

60. Тече річка невеличка, я ї перескочу,
Віддай мене моя мамо за кого я хочу;
Не далась мя моя мати за кого я хтіла,
Тепер шумить нагаечка коло мого тіла.

61. Мене мати породила темненької ночі,
Дала мені красне личко і чорні очі;
Було мені моя мати краси не давати,
Лиш ми було моя мати щастя долю дати.

62. Ой, кобисьте люди знали яка моя біда,
Силує мя моя мати за старого діда;
Та не дай мя моя мамо, не дай за старого,
Во я уже полюбила хлопця молодого.

63. Зелена черемшино, що над водов стоїш,
Молодая дівчинонько, чом ся старця боїш.
Ой як би я не зелена, тут бим не стояла,
Та як би я не молода, я-б ся не бояла.

64. Стоїть верба над водою розпустила гіле,
Убирай ся дівчинонько — днесь твоє весіле;
Ліпше було мене мамцю у землю сховати,
А ніж мене молоденьку з нелюбом вінчати.

65. Закувала зазуленька у лісі на дубі,
Запалакала дівчинонька у церкві при шлюбі;
Не плач, не плач, дівчинонько, добре тобі буде,
Умиєш ся слезоньками — як води не буде.

66. Далась мене моя мамцю за-муж молодую,
Та як тоту конопельку в воду зеленую;
Та як тяжко конопельці в сирій воді гнити,
А ще тяжше молодіці на чужині жити.

67. Ой кувала зазуленька в хаті на загаті,
Тяжко мені привикнути у свекриній хаті;
Ой піду я до свекрухи, — стану на порозі,
Мої милі співаночки в далекій дорозі.

68. Мої милі співаночки складані, складані,
Ой леж я вас наскладала — та при своїй мамі;
Та при своїй наскладала, в чужої забуду
Мої любі співаночки, — я вас не забуду.

69. Мої любі співаночки, де я вас подію.
Занесу вас в чисте поле, — там я вас розсію;
Та як буде добра доля — я вас позбираю,
А як буде доля лиха — то вас занехаю.

70. Понад гору високую голуби літають,
Я гаразду не зазнала, літа ся минають;
Я гаразду не зазнала і не буду знати,
По чім я вас мої літа буду споминати?

71. Літа мої молоденькі, тож ми жаль за вами,
Ой так ми ся завше здає, щом не була з вами;
Літа мої молоденькі, на завше страчені,
Гей верніть ся співаночки мої улюблені.

72. Як я собі спогадаю давнії літейка,
Підуть слези долі личком, як бистра річейка;
Як я собі спогадаю, кого я любила,
Як би в мені не душейка, я бим ся згубила.

73. Ой у моім городчику росте лелійочка,
Щож ми з того, щом молода, колим сиріточка;
Та як тії конопельці у болоті гнити,
Так то мені сирітонці на тім світі жити.

74. Щож я тобі моя мамцю такого зробила,
Що ти мене пустенничков такою лишила;
Коб булась мя моя мати в купели заляла,
Була бим ся із короля долев не мінjala.

75. Які тоті квітки красні, котрі заквітають,
Які тоті діти щасні, котрі матір мають;
Людські діти як дітойки, а я сирітойка,
Людські діти матір мають, — моя у Богойка.

76. Ой зазуле сивенькая, щож тепер не куеш,
Мати моя миленькая, щож мя не жалуеш;
Тогди я тя доню моя буду жалувати,
Коли буде зазуленька в осени кувати.

77. В чужім краю, в чужім краю марно пропадаю,
Віднаж моя головонька, що роду не маю;
Ой стою я в чужім краю, як на пожарині,
Ніхтож мене не пригорне при лихій годині.

78. Ой роблю я, тяжко роблю, робота ні-защо,
Люди кажуть і говорять: сирота ледащо!
А сирота утомив ся, на тин похилив ся,
Люди кажуть і говорять: він мабуть упив ся.

79. Шкода трави зеленої, що пополовіла,
Шкода мене молоді, щом посиротіла;
Шкода трави шовкової тому берегови,
Шкода би мя молоденької леда ворогови.

80. Ой піду я сирітонька на гору крутую,
Стану же я, подивлю ся на річку биструю;
Ой ти річко бистренькая, на тебе дивлю ся,
Думки мені серце давлять — піду утоплю ся.

81. Ой дубе мій зелененький, ой дубе мій, дубе,
Гей я хлопець молоденький, з мене жовнір буде;
Мати моя старенькая, та я твій синочок,
Тось то мене виховала під карабіночок.

82. Ой заплачеш моя мати дрібними слезами,
Як я буду присягати перед образами!
Ой заплачеш моя мати, заплачеш, заплачеш,
Як ти мене на цісарським конику зобачиш.

83. Ой заплачеш моя мати з неділеньки тої,
Як увидиш білий ремінь через плечі мої;
Ой заплачеш моя мати рісними слезами,
Як мя будеш пізнавати межі жовнірами.

84. Летів орел по-над море, жалібненько краче;
Взяли сина у жовніри, мати за ним плаче;
Плаче мати, плачуть сестри, тай уся родина,
Тепер вже не наша буде — цісарська дитина.

85. Ступай коню під-мною, через криваві ріки,
Будь здорова матінко, — вже м пропав на віки:
Ступай коню під-мною та розбивай груду,
Будь здорова родинонько, — вже я ту не буду.

86. Виправила сина мати на війну раненько,
Сіла собі під віконце — плаче жалісненько;
Виправила мати сина та на вороженька,
Щаслива би мому сину була доріженька.

87. Ой не одна мати плаче, — жалісно голосить:
Нема мого соколика, десь карабін носить;
Карабіне, карабіне, мучиш мою душу,
Хоч бим не рад молоденький, — носити тя мушу.

88. Жовнірські карабіни бодай погоріли,
Щоби мене молодого плечі не боліли;
Проби Бога дівчинонько — й я буду просити,
Щоби уже той карабін довго не носити.

89. Ой кувала ззуленька, тепер не чувати,
Де мя мати не родила, там треба вмирати;
Там то мені як задзвонять, та в усі канони,
Ой далеко ліпше вчуєш — та як наші дзвони.

90. Родинонько, родинонько, чи жаль тобі буде,
Як я піду умирати межи чужі люди;
Ой у поли край дороги висока могила,
Там на війні умер хлопець, що я го любила.

VII. Везільні

(Від Перемішля).

1.

(Коли брат княгині косу розплітає).

Треба косу розплітати,
Треба вінець закладати.
Пішла княгиньонька,
Пішла Горпиньонька,
До Городонька,
Вілими ноженьками.
Ріже барвінок
Собі на вінок
Вілими рученьками;
Прийшла до неї
Матінка єї:
Що робиш, дитиньонько?
Ріжу барвінок
Собі на вінок
На свою головоньку.
Ой, чи-ж я тобі,
Моя матінонько!
Не була вигідненька?
Що ти мя даєш,
Ти мя силуєш,
А я ще молоденька
Не дуже розумненька.
Я тя силую,
Ой я тя даю,
Зі своєї головоньки,
З людської намовоньки.

2.

(При вінкошлетенях).

Ой у лузі калина
Білим цвітом зацвила:
Піпли її дружки рвати,
Не дала ся уломати:
Пішла Горпинонька,
Пішла княгинюнька
Наломила си квіту
З калинового цвіту!
Прийшла до світлоньки
Межи красні дівоньки,
Поставила на стolonьку
Проти свого личенька,
Питала ся батенька:
Чи буду я такая,
Як калинонька тая?
Будеш дитинонько, будеш,
Поки у мене будеш:
Я як від мене підеш,
Спаде красонька з тебе,
Із тебе молодої,
Із косоньки чорної.

3.

(Сиротинська).

Вийди Маланюнько молоденькая,
Подиви ся всюденько:
Чи не стоїть твій батенько
У котрого пороженька.
Ой знаю-ж бо я, знаю,

Що батенька не маю;
Пішлю ворону
В чужу сторону
По свою родиноньку;
Пішлю зазулю
В сирую землю
По свого батенька.
Ворона летить,
Вісти приносить:
Буде ту родинонька.
Зазуля летить,
Вісти приносить:
Не буде твій батенько;
Сира земелька,
Тяжкі дверенька,
Годі їх отворити.
Ані віконця,
Ясного сонця
На тебе ся подивити,
Вже мій батенько,
Мій соколенько
Перед милим Богом стоїть,
Вірне ся Богу молить;
Спусти-ж мене Боженьку
З неба на земельку,
Най-же ся подивлю
На своє дитянонько.
Ти душенько благая!
Тебе нам не потреба:
Має вона там друженьки
Вірнії услуженьки,
Вони їй вінець нарядять

На посаг посадять,
Нарядять як панятко,
Посадять як сиротятко!

4.

(Від Стрля).

Просила Горпинонька
Свого батенька:
Батеньку мій любий!
Запирай воротонька
Не пусти княженька
Не пусти Василенька.
Дитинонько моя любя!
Як го не пускати?
Коли він ся просить,
Коли він ся стелить,
Хмелем коло двора,
Барвінком коло стола,
Соколом за столом.

5.

(Сиротинська).

Княгині матіночка
Вперед Бога стоїть,
На охрест руки держить
У Бога просить:
Спусти мене Боже!
Над село хмарою,
А в село дрібним дощем,
Ясним сонцем віконцем,

Найже я ся подивлю,
Як красно дитя убрано?
Убрано як панятко,
Посаджено як сиротятко.

6.

Сіяла княгинонька долю,
Стоячи над водою;
Плини доле з водою,
Я поплину з тобою.
Там ми си спочинемо,
Тай листи напишемо,
До мати пішлемо;
Най-же мама знає,
Що мене малу дає,
Не навчивши мене
Всякої роботи;
Научать мене люди,
Тоді мамі жаль буде.

7.

Вода луженьки забрала
І каміне дрібненьке,
Лиш одного каміня небрала,
Що дівчина на нїм стояла,
Русу косу чесала.
Не пади коса на камінь,
Но, пади, коса, в зільничок;
Бо на камени зічеш ся, —
А в зільничку приймеш ся.

8.

Просила княгинонька
Свого братечка:
Братчику-ж мій любий!
Сідлай ксниченька,
Їдь у чистеє поле
По стадо воронее,
Зажени-ж бо его
До зільника мого,
Най зїле випасе
І на копитах винесе;
Конї мої воронї
Витопчать зїле мое,
Най ся по менї не зістає,
Подружечкам на радости
Матїночці на жалости:
Бо що матїночка гляне,
А де-ж тото дитяточко,
Що садило зїлячко!

9.

Мовила — говорила
Ярая пшениця:
Не подоба моя
У стовї стояти,
Але подоба моя
У короваю розростати.
Мовила — говорила
Червона калина:
Не подоба моя,
У лузі стояти,
Але подоба моя

У коровая сіяти.
До ти калино росла ?
Щось така красна,
Тонка, висока,
Листьом широка?
У лузі при керниці,
При студеній водиці,
Від вітру буйненького,
Від дощу дрібненького,
Від сонця ясненького !
Деє дівчино росла?
Щось така красна ?
У тата в холодочку,
При солодкім медочку!

(Від Бережан).

10.

(Коли на посаг садять).

Злетіли два ангели з неба,
Ой, сіли, пали Марисонці на подвіре.
А з підвіря в застівное віконце,
А з віконця на тисові столи.
А з столів на лянній обруси,
А з обрусів на пшеничні хлібове,
А з хлібових на румяне личенько,
А з румяного личенька на барвіновий віночок,
А з віночка на мушлиновий рубочок.

11.

(При віноклетинах).

Надлетіло птичатко це, це, це,
Сіло собі в віконенько, щебече,
А за столом паняночки лагодять,
Марисонці віночок лагодять.

12.

(Міщанська—коли їдуть до молодої в неділю).

Їдьмо, поїдьмо
Польом, болоньом,
Піском каміньом;
Пісок буде шуміти,
Камінь буде дудніти;
Вчують нас люди,
Славно нам буде,
Вчують селяне,
Що їдуть міщане.

13.

(При віноклетинах).

Вінку, мій вінку,
З крещатого барвінку,
Лиш один раз тя вила,
І том тя не сходила,
В суботу пополудни,
В неділю всю дниноньку
В понеділок годиноньку;
Дала би-м тя малювати
Щоби в тобі погуляти,
Дала би-м тя золотити,
Щоби в тобі походити.

(Від Коломиї).

З М І С Т.

I. Патріотичні і політичні.

	стор.
Гімн американських Українців	3
1. Ще не вмерла Україна і слава і воля	5
2. Не пора, не пора, не пора	6
3. Ми гайдамаки, вічно однакі	6
4. Вперед, вперед, сини рідниі	7
5. Коли Україна борбу розпочала	9
6. Який то вітер шумно грає	9
7. Шалійте, шалійте, скажені кати	11
8. Сміло, други! Не теряйте	12
9. Кати навчили поливати	12
10. Не миритись милі брата	13
11. Верховино, світку ти наш	14
12. Рідний краю, село родиме	15
13. Тихий Дунаю, зелений гаю	16
14. Я в чужині загубаю	16
15. Розвивай ся, ти високий дубе	18
16. Дай нам Боже добрий час	19
17. Гей! там дівора руська йде	20
18. Хто живий уставай, меч на плуг прокувай	20
19. Боже великий єдиний, Русь Україну храни	21

II. Січові і Сокольські.

1. Гей! там на горі Січ іде	22
2. Соколи, Соколи, ставаймо в ряди	23
3. Ой задвила черемшина, з неї квіт прлунав	24
4. Гей Січ іде	25
5. Темна нічка над хатами	25
6. У Січ! у Січ! гуртуймось брата	27
7. На улиці сурма грає	28
8. Гей пробуди ся батьку наш Дніпре	29
9. Сурма грає в ряд ставай!	30
10. Повставали козаченьки	30
11. Наша Січ нам — рідна мати	31
12. Гей молоді українська	32
13. Гей та вставаймо руськіі люди	32
14. Нумо брата, поки час	34
15. Вють літаври гучні!	35
16. Ой там орав мужик	36
17. Горе приспало рідну хатину	38
18. В кого стане сили	39

III. Історичні.

1. Гей на горі там жінці жнуть	40
2. Ой Морозе, Морозеньку, ти преславний козаче	40
3. Ой не гаразд, Запорожці, не гаразд вчинили	41

	стор.
4. Гей! не дивуйте добрії люде	42
5. Ой щож бо то за ворон	43
6. Де Дніпро наш котять хвилі	44
7. Максим козак Запівняк	44
8. Зажурилась Україна, що нігде прожити	45
9. Ой деж ваші, славні Запорожці	45
10. Ой ішли наші славні Запорожці	46
11. Ой з-за гори, з-за лимана	48
12. Вже більше літ двіста як козак в неволи	49
13. У містечку Богуславку	50
14. Ой, на Байда мед горілочку	52
15. Ой за гаєм, гаєм зелененьким	53

IV. Станові.

А) КОЗАЦЬКІ

1. Гей гук мати, гук	55
2. Засвістали козаченьки	56
3. Ой у полю жито	57
4. Не жур мене, моя мати	58
5. Стоїть явір над водою	58
6. Ой запив козак, запив	59
7. Козак пана не знав з віка	60
8. Ой не стели ся хрещатий барвінку	61
9. Пою коня при Дунаю	62
10. Серед поля широкого	63
11. Гей козаче в імя Бога	64
12. Ой біда, біда, чайці небозі	65
13. Ой три літа, три неділі	65
14. Ой на горі огонь горить	67

Б) ЧУМАЦЬКІ

1. Гуляв чумак на риночку	69
2. Гей чумаче, чумаче	70
3. Ой ходив чумак сім рік по Криму	71
4. Ой у поли два явори	72
5. Ой по горах сніги лежать	72

В) БУРЛАЦЬКІ

1. Ой наступила та чорна хмара	74
2. Журо-ж моя журо	74
3. Стоїть коршма над болотом	76
4. Ой нема то так нікому	78
5. Забілили сніги, заболіло тіло	79
6. Ой не шуми дуже, дібровою дуже	80

Г) ОПРИШКІВСЬКІ

1. Гей брата опришки! долійте горівки!	82
2. Ой по під гай зелененький	82
3. Повернув ся я з Сибіру	85

Д) ПОВУТОВІ

1. Чорна ріля заорана, гей, гей!	87
2. Ми в луг підем всі з косами	88
3. Закввала та сива зазуля	89

	стор.
4. Кажуть люди, щом щаслива	90
5. Стоить гора високая	90
6. Зажурила ся бідная удовошка	91
7. Ой там за горою та за кременію	92
8. Ой пушу я кониченька в саду	93
9. Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким	94
10. Що-ж я буду бідний дівч.	94
11. Ой летіла завуленька, тай стала кувати	95
12. Сонце западає за високі гори	96
13. Ой закувала сива завуленька	96
14. Гей, з-за гори, з-за крутої	97
15. По дорозі жук, жук	98
16. На що мені чорні брови	98
17. Ой одна я, одна	99

V. Любовні.

1. Ой місяцю, місяченьку	100
2. Широкєв оболонє вода заляга	101
3. Чи се тая криниченька, що я воду пив	102
4. Сонце низенько, вечер близенько	103
5. Дівчино моя, напій ми коня	104
6. Зелена рута жовтий цвіт	104
7. І шумить і гудить	105
8. Як ніч ма покряє	105
9. Ой у полі три криниченьки	106
10. Чи ти милий, пилєм припав	107
11. З'їздив я коника, з'їздив вороного	108
12. Ой ішов я вулицею раз, раз	109
13. На городі коло броду	110
14. Над Прутом у лузі хатина стоить	110
15. Голуб синий, голуб синий	111
16. Ой ти поїхав	111
17. Віють вітри, віють буйні	112
18. Ой не ходи Грицю на вечерянци	113
19. Чи я в лузі не калина була	114
20. Скажи мені правду, мій мидий козаче	115
21. Ой зійди, зійди, ясен місяцю	116
22. Копав же я криниченьку	117
23. Було не рубати зеленого дуба	118
24. Ой любив, ой кохав, собі дівчину мав	119
25. Гей, зрада, зрада, чорні очі зрада	120
26. Гаєм зелененьким вода тече	120
27. Ой відси гора, відси другая	121
28. Як бим була я завулев	121
29. А я люблю Петруся	122
30. З тої гори високої вітер повіває	123
31. Там на горі крута вежа	123
32. Дівча в сінех стояло	125
33. Ніхто-ж не винен, тільки я	126
34. Ой летіла завуленька понад море в гай	126
35. Козаченьку, куди йдеш	127
36. Ой ходила дівчинонька берішком	128
37. Там де Чорногора	128
38. Як два серця ся кохають	130
39. Ой під горою, під камяною	130

	стор.
40. Ой летіла горлиця через сад	181
41. Пропала надія, забило ся серце	131
42. Одна гора високая	132
43. Ой, нависли чорні хмари	133
44. По той бік гора	133
45. Дощик, дощик, капає дрібенько	134
46. Болить мене головонька від самого чола	132
47. Хилили ся густі лози	135
48. Тихо-тихо Дунай воду несе	137
49. Там де Татран круто ве ся	137
50. Тужно серцю за миленьким	138
51. Гей на Івана, Гей на Купала	139
52. Ой піду я до млина, до млина	139
53. Ой мати, мати, серце не вважає	140
54. Гей по горі, по високій	140
55. Ви дівочі сині очі	141
56. Вкінці греблі шумлять верби	141
57. Гомін, гомін по долині	142
58. Ах я нещасний, що маю діяти	143
59. Ой ти дівчино зарученя	144
60. Ходжу, нуджу понад берег	144
61. Лугом іду, коня веду	145
62. Звела мене біда	146

VI. Коломийки. 148 — 160

VII. Весільні 161 — 168

Поазбучний показчик пісень.

А я люблю Петруся	123
Ах я нещасний, що маю діяти	143
Боже великий єдиний, Русь-Україну храни	21
Болить мене головонька від самого чола	135
Було не рубати зеленого дуба	118
Віють літаври гучні	35
Вже більше літ двіста	49
Верховино, світку ти наш	14
Ви дівочі сині очі	141
Віють вітри, віють буйні	112
В кінці греблі, шумлять верби	141
В кого стане сили	39
Вперед, в перед, сини родниці	7
Газм зелененьким вода тече	120
Гей братя опришки	82
Гей гук, мати гук	55
Гей з-за гори, з-за крутої	97
Гей зрада, зрада, чорні очі, зрада	120
Гей коваче в імя Бога	64
Гей молоді вкраїнська	32
Гей на горі там жінці жнуть	40
Гей на Івана, гей на Купала	139
Гей не дивуйте, добрі люди	42
Гей по горі, по високій	140
Гей пробуди ся батьку наш Дніпре	29

	стор.
Гей Січ іде	25
Гей та вставаймо руські люди	32
Гей там на горі Січ іде	22
Гей там дівчора руська йде	20
Гей чумаче, чумаче	70
Гімн американських Українців	3
Гомін, гомін по долині	142
Горі приспало рідну хатину	38
Голуб сивий, голуб сивий	111
Гуляв чумак на риночку	69
Дай нам Боже добрий час	19
Де Дніпро наш котить хвилі	44
Дівча в сінях стояло	125
Дівчино моя, нашій ми кося	104
Дошник, дошник, капає дрібненько	139
Забіліли сніги, забіліло тіло	79
Зажурилась Україна, що нігде прожити	45
Зажурила ся бідная удовонька	91
Закувала та сива зазула	89
Засвістали козаченьки	56
Звела мене не біда	146
Зелена рута, жовтий цвіт	104
Зі'дав я конька, з'ідав вороного	108
З тої гори високої вітер повіває	123
Журо-ж моя журу	74
І шумять, і гудять	105
Кажуть люди, щом щаслива	90
Кати навикли поливати	12
Козак пана не знав з віка	60
Козаченьку, куди йдеш	127
Коли Україна борбу розпочала	9
Конав же я криниченьку	117
Лугом іду, коня веду	145
Максим козак Залізняк	44
Ми в луг підем всі з косами	88
Ми гайдамаки, вічно однакі	6
На городі коло броду	110
На улиці сурма грає	28
На що мені чорні брови	98
Над Другом у лузі хатчина стоїть	110
Наша Січ нам — рідна мати	31
Не жур мене моя мати	58
Не миритись милі брата	13
Не пора, не пора, не пора	6
Нікто-ж не винен, тільки я	126
Нумо брата, поки час	34
Одна гора високая	132
Ой біда, біда, чайці небозі	65
Ой відси гора, відси друга	121
Ой деж валі славіні Запорожці	45
Ой за гаєм, гаєм зелененьким	53
Ой з-за гори, з-за лимана	48
Ой закувала сива зазуленька	96
Ой залив козак, залив	59
Ой зашвела черемшина	24

	стор.
Ой зійди, зійди, ясен місяцю	116
Ой ішли наші славіи Запорожці	46
Ой ішов я вулицю раз, раз	109
Ой летіла горлиця через сад	131
Ой летіла зазуленька понад море в гай	127
Ой летіла зазуленька, гай стала кувати	95
Ой любив, ой когав, собі дівчину мав	119
Ой мати, мати, серце не вважає	149
Ой місяцю, місяченьку	100
Ой Морозе, Морозеньку	40
Ой на горі огонь горить	67
Ой нависли чорні хмари	133
Ой наступила та чорна хмара	74
Ой не гаразд Запорожці	41
Ой нема то так нікому	78
Ой не стели ся хрещатий барвінку	61
Ой не ходи Грицю на вечерниці	113
Ой не шуми дуже, дібровою дуже	80
Ой одна, я одна	99
Ой під газм, гаєм, гаєм зелененьким	94
Ой під горою, під кам'яною	130
Ой піду я до млина, до млина	139
Ой по горах сніги лежать	72
Ой по під гай зелененький	82
Ой пуду я кониченька в саду	93
Ой пів Байда мед горілочку	52
Ой там за горою та за кременною	92
Ой там орав мужик	36
Ой ти дівчино заручена	144
Ой ти поїгав	111
Ой три літа, три неділі	65
Ой у поли два явори	72
Ой у поли три криниченьки	106
Ой у полю жито	57
Ой ходив чумак сім рік по Криму	71
Ой ходила дівчиненька беріжком	128
Ой щож бо то за ворон	43
Повернув ся я з Сибіру	35
По дорозі жук, жук	98
Поставали козаченьки	30
По той бік гора	133
Пою коня при Дунаю	62
Пропала надія, забило ся серце	131
Родимий краю, село родиме	15
Розвивай ся, ти високий дубе	18
Серед поля широкого	63
Скажи мені правду, мій милий козаче	115
Соколи, Соколи, ставаймо в ряди	23
Сонце западає за високі гори	96
Сонце низенько, вечер близенько	103
Стоїть гора високая	90
Стоїть коршма над болотом	76
Стоїть явір над водою	58
Сурма грає в ряд ставай	30
Сміло други! не теряйте	12

	стор.
Там де Татран круто ве ся	137
Там де Черногора	128
Там на горі крута вежа	123
Темна нічка над хатами	25
Тилій Дунаю, зелений гаю	16
Тихо тихо Дунай воду несе	137
Тужно серцю за миленьким	138
У місточку Бегуславку	50
У Січи! у Січи! гуртуймось брати	27
Хиляли ся густі дози	135
Ходжу, нуджу понад берег	144
Хто живий уставай, меч на плуг прокувай	20
Чи се тая криниченька, що я воду шив	102
Чи ти милий пилом принав	107
Чи я в лузі не кална була	114
Чорна ріка заорана, гей, гей	87
Шалійте, шалійте, сважені кати	11
Широкеє оболоноє вода залля	101
Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля	5
Шож я буду бідний діяв	94
Я в чужині загябаю	16
Як бим була я завузел	121
Як два серця ся кохають	130
Який то вітер шумно грає	9
Як ніч мя покряє	105

